Europos LIETUVIS

Nr. 36. (416) 15. IX. 1955. LONDONAS, rugsėjo mėn. 15 diena. VII metai

Lietuvos nacionalinė M. Mažvydo biblioteka

MIGDYMO SEZONAS

Atominė bomba ir juo labiau savo galingumu ir efektingumu ją pralenkusi vandenilio bomba, viena ir kita išrasta Vakarų Pasaulio laisvojo žmogaus, privedė prie to, kad vakariečiai išsigando jų pačių baisių išradimų. Jos, tos dvi bombos, kaip tik ir privedė prie dabartinės padėties, padėties, sudariusios beviltišką situaciją, situaciją, kurioje vakariečiai pasijuto beginkliais. Sovietų Rusijos karinis potencialas yra nepalyginti skaitlingesnis už vakariečių. Jei ne atominės ir vandenilio bombos grėsmė, šian dien raudonoji armija jau būtų ne tik už Kanalio, bet gal ir už vandenynų. Atominių ginklų persvara, šiuo metu dar vis labai žymiai stipresnė laisvajame pasaulyje, savo naikinimo galybe pasidarė ginklu — baubu, be abejotinos praktiškos reikšmės, ką vaizdžiai parodė visi buvę karai, jau tai bombai atšventus kelių metų gimtadienio sukaktį. Nei Korėjos, nei Indonezijos, nei Indokinijos karuose ji nebuvo panaudota, kadangi baimė gauti „grąžos" buvo didesnė už tos rūšies ginklo galią.

Maskva puikiai žino ir supranta, kad net ir tuo atveju, jei ji pirma nusiųstų kelias ar keliolika bombų Amerikon, ir tos bombos sunaikintų kelis didesnius miestus ir juose žūtų keli ar keliolika milionų amerikiečių, tai dar nereiškia, kad po valandos kitos, amerikiečiai iš kurios nors bazės negalėtų atskraidinti dar didesnį tos rūšies bombų kiekį ir sunaikinti Rusijos centrus. Kremlius žino, kad dabartinei padėčiai esant, šitoksai Rusijos bombinimas — komunizmui laidotuvės. Niekad komunistų rėžimas nebeprisikeltų iš griuvėsių. Todėl jie niekad ir nebus patys sau duobkasiais, todėl ir bauginimasis, kad raudonieji pirmieji pradės svaidytis atominėmis bombomis, yra be pagrindo. Atominio apsiginklavimo varžytynėse Kremliaus valdovai nesitiki greitu laiku turėti persvarą ir pirmenybę, antra, jiems šiuo metu ne tiek ši persvara rūpi, kiek rūpi išlaikyti baimėje ir rytojaus netikrume vakarietį žmogų, jo paties išrasto ginklo pagalba.

Per paskutiniuosius penkiolika metų Maskvos valdovai įsitikino, praktiškai patyrė, kad žymiai daugiau galima laimėti vedant psicholoignį karą, negu ginklu. Tokį tikslą turėdama — vesti ir ateityje psichologinį karą, o kur galima, karts nuo karto svetimomis rankomis užkurti lokalinį kariūkštį, Maskva nori žūt būt šitokią palėtį tęsti, juo labiau, kad Vakarų Pasaulis labai jai uoliai talkininkauja, iki pamišimo bijąs atominių bombų.

Antrojo Pasaulinio Karo metu sovietai didžiuosius laimėjimus pasiekė ne karine galia, bet apgaule ir psichologiniu karu, kuriuos pradėjo vesti Stalinas tiek Jaltos, Teherano ir kitose konferencijose. Šitokį psichologinį karą neblogiau veda ir jo mokiniai. Karštajam karui kilti ir po stalininiais metais būta daug progų, tačiau raudonieji, jei tik mato, kad Vakarų Pasaulis, įklimpęs aklygatvin, nebeturėdamas kitos išeities, gali nebesitraukti, tai jie, raudonieji, tuoj pat „daro taikingas nuolaidas", suprantama, mušdami visais propagandos būgnais, kad štai mes, komunistai, vėl išgelbėjome pasaulį nuo pražūties! Ir, neabejotinai, taikos ištroškę piliečiai atnašauja Kremliaus viešpačiams už suteiktą malonę — „gyventi taikoje".

Sovietinės Rusijos imperijalistai patyrę, kad griežtos linijos taktika, stiprina Vakarus, tuoj pat persiorijentavo į taip vadinamąją „sugyvenimo" taktiką, į šypsojimosi, vaišinimosi, viešnagių, mokslo pasiektais laimėjimais pasikeitimo, taktiką. Tikslas vienas: užmigdyti vakariečių budrumą reikiamam laikui. Tačiau, jei Kremlius pastebėtų, kad iš palaiminto snūduriojimo vakarietis žmogus ankstokai pabunda, įžiūrėtų visą tikrovę, suprantama, taktika būtų vėl pakeista.

Aišku kaip diena, kad naujon Kremliaus strategijon esame įtraukti ir mes, visų Rusijos pavergtų kraštų žmonės, gyveną šioje pusėje Geležinės Uždangos. Kremlius ir mus, negalėdamas fiziškai sunaikinti, bando užmigdyti. Ženklų ir pavyzdžių jau pakankamai yra. Šį sekmadienį mums, lietuviams, Maskva išleido tos rūšies pirmąją kregždutę, paskelbdama apie dviejų lietuvių vyskupų Konsekraciją Panevėžyje. Bus jų ir daugiau.

Br. Serbenta

Ankara. Turkijos vidaus reikalų ministras Namek Gedikas atsistatydino, o trys generolai atleisti iš pareigų. Tai buvo padaryta po smarkių demonstracijų Turkijos miestuose prieš graikus ir riaušių. Jie kaltinami nesugebėję suvaldyti minią. Smirnoje suimta 60 žmonių, tarp kurių yra ir keli komunistai. Laukiama svarbių pakeitimų taip pat Ankaroje ir Istanbule. Bus pakeisti kaikurie policijos ir saugumo pareigūnai. Įtariama, kad riaušėse aktyviai dalyvavo pogrindžio komunistų agentai. Neramumai kilo ryšium su Kipro salos klausimo painiavomis.

NESĖKMINGOS DERYBOS MASKVOJE

Esame liudininkai nugalėtojo susitikimo su pralaimėjusiu, kur pastarasis nesivaržo pasakyti tiesų žodį ir dalyką nevynioja į vatą. Kalbame apie Maskvos konferenciją, į kurią labai rūpestingai pasirengęs nuvažiavo Vakarų Vokietijos federalinės respublikos kancleris Dr. Konradas Adenaueris. Konferencija prasidėjo apsišaudymu karčiais žodžiais ir priekaištais, ir sudarė atmosferą, pernelyg skirtingą nuo keturių didžiųjų glėbesčiavimosi Ženevoje. Tuoj po pat pirmųjų susikirtimų Maskvos radijas prasitarė, kad kas esą atvažiuoja į Maskvą užrištomis akimis, išvažiuoja tuščiomis rankomis. Reikia suprasti, kad atviromis oponento akimis Kremliaus viešpačiai laiko avies liurbiškas, klusnias akis, arba paveiktas upeliais tekančios vodkos, arba, pagaliau, nustebusias iš džiaugsmo dėl nepaprastai „taikingos" sovietų politikos. Tiesą pasakius, Adenaueris nuvyko į Maskvą atviromis akimis, tačiau ne prie tokio akių atvirumo sovietų diktatoriai buvo pripratę.

Adenaueris, be abejo, numanė, kad iš tos konferencijos sunku bus ko gero tikėtis, tolėl jis, norėdamas turėti savo visuomenės pritarimą, pirmoje eilėje iškėlė belaisvių grąžinimo klausimą. Kremliaus teigimu, tų belaisvių, karo nusikaltėlių, sovietuose likę gal 10.000. Tuo tarpu vokiečiai apskaičiuoja, kad už spygliuotų vielų ten dar laikoma apie 100.000 vyrų. Diskusijos dėl karo belaisvių yra ir priedanga atidėti abiem pusėm priklius dalykus — Maskvai Vokietijos suvienijimą, o Bonnai diplomatinių santykių su sovietais užmezgimą — ir bolševikų politikos minkštumo mėginimas. Adenaueris tikisi, kad šitas jo manevras pateisins jį prieš vokiečius dėl Maskvos konferencijos menkų rezultatų ir neužtrenks durų tolimesniam kontakto palaikymui. Nors ir silpnų ryšių palaikymas su Maskva Adenaueriui apsimokės, nes tokiu būdu Vakarai bus verčiami tolydžio skaitytis su Bonnos vyriausybės žodžiu bei pageidavimais.

Stačiokiška kalba Maskvos konferencijoje ir vokiečių pavartota puolimo, o ne komplimentų taktika yra gera pamoka Vakarų politikams, kaip reikia kalbėtis su bolševikais. Britų spaudos atsiliepimai apie Maskvos konferenciją nevienodi. Vieni stebėtojai baiminasi, kad vokiečiai juo eina galingyn, juo pasiutyn; kiti vadina Adenauerį gudriu politiku ir reiškia pasitenkinimą, kad Kremliuje nedaroma suokalbio Vakarų sąskaiton. Dėl tariamojo suokalbio Vakarai gali būti ramūs, nes betkoks rimtesnis suokalbis su raudonaisiais reikštų ne tik Bonnos vyriausybės vilčių, bet pačios federalinės respublikos žlugimą. Juk Maskva iš tikro neatsisako sujungti Vokietiją, bet stato Bonnai sąlygą išstoti iš NATO ir lygiomis teisėmis su Rytų Vokietijos komunistais imtis valdyti kraštą. Deja, nuo karčios Benešo, Mikolaičiko ir kitų panašių, atsiprašant, optimistų pamokos plaukai ant galvos šiaušiasi, nors jie ir tirščiausiu briliantinu būtų ištepti. Adenaueris tai supranta, todėl jis ir atvažiavo į Maskvą tyčia užmiršęs namie baltas pirštines.

Diplomatinių santykių užmezgimas su Maskva taip pat nevilioja Bonnos, nes tai jau rimtai reikštų dviejų Vokietijų, kaip atskirų valstybių, buvimą. Kremliaus kombinatorių rankose tad atsirastų stipri korta, kurią jie galėtų guldyti ant konferencijų su Vakarais stalo, tvirtindami, kad Vokietijos jau teisiškai esančios dvi, todėl apie kažkokį suvienijimą nebeverta aušinti burną.

Jau žinoma, kad po karčių žodžių Maskvoje buvo ir nugerta ir apie susikalbėjimą užsiminta. Ne be to, kad viena kita komisija bus įsteigta ir tolimesni pasimatymai paskirti, bet istorijos rato, kaip buvo kaikieno iš anksto spėjama, Maskvos konferencija nepasuks. Beje, pats Adenaueris yra greitų susitarimų priešininkas.

BANDYMAS KLIJUOTI SUDUŽUSIĄ TAURĘ...

Kancleris Adenaueris ir sovietų premjeras Bulganinas, asistuojami užsienių reikalų ministerių, susirinko Kremliuje „draugiškam" pasitarimui, norėdami paskutiniąją akimirką gelbėti susidariusią padėtį. Pasikalbėjimas užtruko apie dvi valandas.

Privataus pasikalbėjimo iniciatorius buvęs Kancl. Adenaueris. Nors, kaip spaula rašo, pasikalbėjimo atmosfera buvusi labai bičiuliška, nors Chruščiovas glėbesčiavosi su Adenaueriu ir kitais vokiečių diplomatais, tačiau tų pačių vokiečių žiniomis, šiaip bičiuliška nuotaika nesanti jokia rodyklė, pranašaujanti pagerėjimo ženklus.

Adenaueris bandęs gauti sovietų sutikimą tęsti diplomatinius pasikalbėjimus, be pastovių diplomatinių santykių. Tuo tarpu Kremliaus diplomatai užsispyrę reikalavo pastovių diplomatinių santykių tarp Maskvos ir Bonnos. Adenaueris nesutiko pakelti taurelės už „normalius diplomatinius santykius", laikydamasis tos nuomonės, kad pirma reikia sutvarkyti eilę aktualių reikalų, dėl kurių vyksta derybos ir ginčas, o tik vėliau jau kalbėti apie normalius abiejų kraštų diplomatinius ryšius. Kancleris pabrėžė, kad jis norįs ne tik normalių diplomatinių santykių, bet nuoširdžių ir bičiuliškų ryšių, nes nevisada geri diplomatai esą geriausi bičiuliai. Tačiau ir jis sutiktų su sovietų sąlyga, jei būtų suteikta amnestija vokiečių belaisviams, esantiems Rusijoje, jei galutinos Vokietijos sienos bus nustatytos po taikos traktato, jei tų diplomatinių santykių užmezgimas tarp Maskvos ir Bonnos nebus laikomas ženklu, jog Vakarų Vokietija pripažįstanti dabartinį rytinės Vokietijos rėžimą.

Rytinės Vokietijos vice premjeras Nuschke jau spėjo pareikšti, kad Adenaueris „atsisakė bendradarbiauti", todėl ryt Vokietijos vyriausybė pati vesianti derybas su Maskva, dėl vokiečių belaisvių paleidimo iš Rusijos, apšaukdamas Adenauerį, kad jo elgesys buvęs tiesiog skandalingas. Atseit, ryt. Vokietijos Maskvos pastatyti valdžios „premijerai ir prezidentai", Adenaueriui grįžus, derybas tęs toliau...

MELAS AR TIESA?

MASKVA PRANEŠA APIE DVIEJŲ LIETUVOS VYSKUPŲ KONSEKRACIJĄ PANEVĖŽIO KATEDROJE

Sovietinė spaudos agentūra TASS praneša, kad Lietuvoje, Panevėžio Katedroje, pereitą sekmadienį, prisilaikant Vatikano duotųjų instrukcijų, įvyko dviejų lietuvių vyskupų konsekracija. Tasso pranešimu, konsekraciją atlikęs Panevėžio Diacezijos vyskupas, **Kazimieras Paltarokas**, kuris, tos pat agentūros teigimu, esąs Vilniaus Arkivyskupijos Valdytojas.

Įvykusiose Katedroje konsekracijos apeigose dalyvavę 30 prelatų, daug kunigų ir tikinčiųjų minia, siekianti 15.000 žmonių.

Maskvos žiniomis naujieji vyskupai yra: kun. Petras Maželis, Telšių diacezijos, ir kun. Julius Steponavičius, Švenčionių dekanas.

Šitoksai Maskvos žinių agentūros pranešimas, ypač liečiąs religines apeigas, yra nesitikėta staigmena ir, suprantama, sukelianti įvairių spėliojimų. Kiek tai yra tiesos, kad tai padaryta su Vatikano pritarimu ir „instrukcijomis", šiandien, spaudinant šias eilutes, nepavyko patikrinti. Savaime aišku, kad net ir tuo atveju, jei šis Maskvos paskelbimas būtų šiek tiek susijęs su tiesa, reikia manyti, kad Maskva tai daranti, turėdama iš anksto „užplanuotą" tikslą.

PABĖGO LENKŲ „PREMIJERAS"

Tarp lenkų įšeivių didelį nustebimą ir nervingumą sukėlė jų egzilinės vyriausybės ministerio pir. Hugono Hankės sensacingas atsidūrimas Varšuvoje. Ministeriu pirmininku jį paskyrė prezidentas Zaleskis, ant kurio dabar ir verčiama visa tos aferos kaltė. Savaime suprantama, kad susijaudinimą didina ir lenkų veiksnių nesutarimas, varžybos dėl vadovavimo, vienų kitų kritika ir kiti galai.

Hugono Hankės pabėgimo aplinkybės dar nėra aiškios, nes vieni samprotavimai prieštarauja kitiems. Atsidūręs Varšuvoje, Hankės turėjo spaudos konferenciją. Joje jis perskaitė laišką, būk tai rašytą Zaleskiui. Tame laiške jis kaltina išeiviją ir žalingą jos veiksnių politiką. Kaip ir įprasta, daugelis to laiško frazių jau raudonu rašalu parašyta, atseit, raudonųjų šeimininkų padiktuota.

Įdomiausia, žinoma, yra, ar Hankės savo noru pabėgo į Lenkiją, ar buvo komunistų agentų pagrobtas ir nugabentas prie Bieruto kojų. Iki šiol žinoma tai kad rugsėjo 2 d. jis išvyko iš Londono į Paryžių, kur turėjo trumpą pasikalbėjimą su lenkų arkivyskupu Gawlina. Iš Paryžiaus Hankė nudūmė į Romą, kur pasimatė su Lenkijos atstovu prie Vatikano Papee. Abu jie įtikinėję premjerą negrįžti į Lenkiją. Po paskutiniojo pasimatymo, kaip vienų manoma, jis prisistatęs Lenkijos ambasadai Romoje ir ten tuoj gavęs pasą vykti į Varšuvą. Šitoje vietoje ir nusileidžia uždanga ant Hankės nuotykių. Tuo kolei kas pasitenkina ir spauda.

Šiaip ar taip, tokio postovio žmogaus lenkų išeivijoje dingimas ir atsiradimas už geležinės uždangos nėra eilinis įvykis. Lenkai greitomis daro išvadas ir siūlo A. Zaleskiui tučtuojau pasitraukti. Ar jis paklausys, pamatysime, tačiau kažkokia paslaptinga ranka lenkų išeivijoje vandenis dar labiau sudrumstė.

OFENZYVA PRIEŠ ANTIKOMUNISTUS

Italijoje, kaip Tarptautinis Komitetas Krikščioniškaijai Kultūrai Ginti praneša, per apsirikimą esą sužinota apie dokumentą, kuriame yra kalbama apie „Sniego" akciją. Pagal šį planą komunistų uždavinys būsiąs sau palankiai nuteikti demokratines partijas ir spaudą. Tuo būdu komunistai šiuo planu iš esmės neorganizuoja jokio sąmokslo, pogrindžio ar kitokios slaptos veiklos. Jie tik keičia taktiką. Kadangi jiems iki šiol nepavyko, nežiūrint didelių išlaidų, net Italijoje pasiekti žymesnių laimėjimų, veikiant atvirai, komunistų vardu, tai dabar norima savo veiklą labiau užmaskuoti. veikti ne patiems bet ieškoti asmenis, kuriuos galima būtų nuteikti sau palankiai ir per juos siekti savo tikslų. Ypač didelis dėmesys, anot minėto komiteto, būsiąs skiriamas nacionalinėms grupėms ir neofašistams.

Ketinama taip pat mėginti steigti 5-tą internacionalą. Tuo tikslu esą Rumunijoje ir Čekoslovakijoje paleidžiami iš kalėjimo kai kurie socialdemokratai. Manoma, kad atsižvelgiant į V. Europos socialdemokratų imunitetą panašaus pobūdžio komunistų manevrams pastarieji mėginsią šį internacionalą steigti savųjų, iki šiol kalėjimuose laikomų, socialdemokratų pagalba.

Apie šią akciją plačiai paskelbė specialus „Deutsche National Zeitung" numeris. Šio laikraščio leidėjas ir redaktorius R. Steidl plačiai aprašo, kaip jis pats gaudavęs pinigus iš Rytų vien už tai, kad redagavęs laikraštį opozicijoj Bonnos užimtai ginklavimosi klausimu linijai. Ypatingą dėmesį bolševikai skiria, anot Steidl, vad. „tautinėms jėgoms", „nepatenkintiems elementams" ir buvusiems karininkams, stengdamiesi juos įjungti į „tautinį frontą". Jiems esą svarbu surasti žmones, kurie vestų Sovietams palankią, bet nuo jų ideologijos nepriklausomą opoziciją. Ši opozicija turėtų pasisakyti už „buržuaziniai-kapitalistinį pasaulį, tačiau sudaryti griežtą frontą prieš imperalistines tendencijas V. Vokietijoje". Bolševikų siekimas esąs „nekomunistinio pasaulio išskobimas nekomunistų pagalba".

Šios žinios atskleidžia Sovietų pradėtą visais frontais ofensyvą. Emigrantų tarpe varoma „Už grįžimą į tėvynę", V. Vokietijoje „Jie trukdo taikai", Italijoje „Sniego" ir pn. varomos akcijos rodo, kad visi šie planai yra di riguojami vieno centro. Atrodo, kad Maskva, ruošdamasi „taikiai koegzistencijai" stengiasi savo tikslų siekti ne atvirai per komunistų partijas, bet „penktų kolonų" kitų partijų viduje pagalba. Vieno kitais nepasitikėjimo sėjimas, demoralizacija, infiltracija ir pan. bus priemonės, kurios charakterizuos dabar prasidedančio laikotarpio komunistų taktiką.

Eta.

LATVIAI BOIKOTUOJA MALIKO UŽDEGTAS ŠVIESAS BLACKPOOLYJE

Rugsėjo 8 d. Bradfordo „Telegraph & Argus" pirmajame puslapyje atspausdino Halifaxo latvių bendruomenės pirmininko ir sekretoriaus pareiškimus, kuriuose rašoma, kad šiais metais Halifax ir apylinkės latviai, kurių čia gyvena per 250, nerengs ekskursijų į Blackpoolį, protestuodami prieš raudonąsias sovietines vėliavas ir šviesas, kurias uždegsiąs S. Rusijos ambasadorius Londone, Malikas.

„Protesto ženklan mūsų skaitlinga ekskursija pasuks į Southportą bet ne į Blackpoolį", — pareiškė latvių vietos pirmininkas Radins.

Halifaxo latvių bendruomenės skyriaus sekretorius A. Kurzemniks „T.&A." korespondentui pareiškė: „Mes neturime nieko prieš Blacpoolio gyventojus. Jie yra draugiški, paprasti, kaip ir mes. Mes visiškai įvertiname jų bandymus draugauti su rusais, tačiau jie nėra gyvenę anoje pusėje geležinės uždangos ir negali įsivaizduoti, kodėl mes nepakenčiame raudonųjų".

Manau, kad ir lietuviai šiais metais neorganizuos į Blackpoolį jokių išvykų. Kiek vienam rudonos vėliavos ir penkiakampės žvaigždės sukelia baisius raudonojo teroro prisiminimus, o mūsų broliai ir dabar tebegyvena to teroro grėsmėje.

K. Vileišis.

* * *

Oslo. Turtingi uraniaus klodai yra rasti Finmarke, Norvegijos šiaurėje. Aptiktojo uraniaus reakcija yra stipri.

7 DIENOS

Londonas. Oficialiai pranešama, kad britai sekančių metų pradžioje Australijoje vėl pradės atominių bombų sprogdinimus. Medžiaga jau gabenama.

* * *

Edinburghas. New Craig Hall anglių kasykloje įvyko katastrofa. Trūko vagonėlių rinktinės lynas, vagonėliai pasileido visu smarkumu ir sudužo. Sužeisti 32 darbininkai, kurių 18 sunkiai.

* * *

Miunchenas. Berchtesgadeno teismas, remdamasis liudininkų parodymais, o ypač dantų gydytojo Fritzo Echtmanno, dar šį mėnesį paskelbs, kad Adolfą Hitlerį reikia laikyti mirusiu. Šis dantų gydytojas taisė diktatoriaus dantis ir atpažino juos sudegusiame lavone, rastame reicho kanceliarijos rūmų kieme. Būdinga, kad lig šiol Hitleris teisiškai buvo laikomas gyvas.

* * *

Nicosia. Į Kipro salą britai siunčia daugiau kariuomenės dalinių. Tuo žygiu norima užbėgti už akių naujai teroro bangai ir garantuoti gyventojų saugumą. Ypač įtempta padėtis susidarė po nepavykusios konferencijos Londone, kur britai, turkai ir graikai niekaip negalėjo susitarti dėl tolimesnio tos salos likimo.

* * *

Buenos Aires. Čia pasklido gandai, kad Campo de Mayo kariuomenės įguloje kilo politinio pobūdžio ginčas tarp augščiausiojo laipsnio karininkų, ir vienas generolas įsikarščiavęs pašovė gen. Emilio Forcaerį.

* * *

Krašto apsaugos ministras gen. Lucero atmetė profsąjungų projektą organizuoti darbininkų miliciją, turinčią ginti Perono režimo „laimėjimus". Ministras paaiškino, kad tai esą nesuderinama su konstitucija.

Argentinos ambasadorius prie Šventojo Sosto grįžo į Vatikaną.

* * *

Londonas. Lenkas Jozef Kwiecinski gavo pusantro meto kalėjimo už įsilaužimą į vieną namą Kensingtone ir už piktadarystės įnagių laikymą.

* * *

Paryžius. Prancūzijos prezidentas Coty paskelbė Moroko reformų programą, sudarytą vyriausybės sutartinai su įvairių morokiečių visuomenės sluogsnių atstovais. Nors parlamento nedidelė dešiniųjų grupė ir protestuoja prieš tas reformas, jos visvien bus vykdomos. Ištremtasis į Madagaskarą buv. sultonas Ben Youssefas jau kraunasi lagaminus ir netrukus žada atvykti į Prancūziją.

* * *

Kairas. Šiame mieste nuo žemės drebėjimo sugriuvo dvylika mokyklų. Vienuolika vaikų žuvo, o 68 buvo sunkiai sužeisti. Be to, Kaire ir kituose Nilo žioties miestuose žuvo 8 žmonės, o per 50 buvo sužeistų. Kaire iš viso nukentėjo 57 namai.

* * *

Viena. Iš Bulgarijos gauta žinių, kad ten suimta penkiasdešimt karininkų, atvirai pasisakiusių už Balkanų federaciją. Tai sena jugoslavų ir bulgarų revoliucionierių svajonė.

* * *

Hongkongas. JAV kariuomenės vadas Pacifike, gen. Brouce Clarke, po apsilankymo Formozoje, pareiškė, kad tautinės Kinijos kariniai daliniai yra pakankamai kovingi.

* * *

Roma. Smarki audra nusiaubė šiaurinę Italijos dalį. Šimtai šeimų liko be pastogės. Sunaikinta daug vaisių derliaus.

* * *

Londonas. Britų darbdavių sąjunga, prisidėdama prie krašto ūkio krizės klausimų sprendimo, pasiūlė sumažinti valstybės išlaidas ir griebtis griežtesnių svaro vertei išlaikyti priemonių. Ji pasisako verčiau už prekių kainų sumažinimą, nei už atlyginimų lenktyniavimą su pabrangimu. Sąjunga nori tartis su TUC nustantant bendrą krašto ūkio politiką.

* * *

Atėnai. Ryšium su nepavykusia konferencija Londone Kipro salos klausimu, Graikijos parlamento opozicija pareikalavo vyriausybę atsistatydinti.

* * *

New Yorkas. Amerikos spauda paskleidė žinią, kad Norvegija pareiškusi norą prisijungti prie britų Commonwealtho (valstybių sąjungos). Šis planas turėjęs būti įgyvendintas po dabartinio Norvegijos karaliaus Haakono mirties. Sosto įpėdinis Olafas pareiškė, kad tai esąs grynas prasimanymas. Toks planas esą visų pirma turėtų būti patvirtintas Norvegijos parlamento. D. Britanijos užsienio reikalų ministerija taip pat paneigė tuos gandus.

* * *

Ženeva. Čia pagaliau Amerikos ir komunistinės Kinijos ambasadoriai susitarė dėl savo piliečių repatriacijos — kinų iš JAV ir amerikiečių iš Kinijos. Repatriacijai tarpininkaus Kinijoje — britų atstovybė, o Amerikoje — Indijos ambasada.

SPAUDOJE PASIDAIRIUS

IDEALŲ PASIILGIMAS

„Tėviškės žiburiuose“ Pr. G. kalba apie idealų nepakeičiamumą ir apie gaivinančių šūkių reikalą. Jis rašo:

„Gyvenime daug kas sudūžta — stiklai, porcelianas, lėktuvai, rūmai, svajonės... ir idealai. Užtat rašytojai kalba apie gyvenimą lygindami jį su kortų rūmais, kurie griūna su kiekvienu vėjo pūstelėjimu, arba — su „pėdomis smėlyje“, kurios pranyksta bežiūrint...

Kai sudūžta porcelianas — nuostolinga; kai nukrinta lėktuvas — šiurpu; kai sugriūva namai — liūdna ir nejauku; kai sudūžta svajonės, atsiveria nusigandusios akys ir pamato, kad gyventi reikia ne iliuzijomis ir ne sapnais, o kieta tikrove. Kai sudūžta idealai — lieka tuštuma širdyje, kurion veržiasi pelenai, tie sunaikinimo liudininkai.

Sudužusį porcelianą galima pakeisti kitu, nukritusį lėktuvą taip pat, sugriuvusius rūmus įmanoma atstatyti, bet sudužusių idealų tokiais būdais jau nebeįmanoma sugrąžinti, nes idealo sudužimas yra ir žmogaus sudužimas. Tai tarsi vilinės žvaigždės pranykimas, be kurios neįmanoma tolimesnė orientacija.

Šiuo pokario metu išgyvename idealų sudužimo laikotarpį. Tai, kas buvo šventa, liko paniekinta, tai, kas buvo bloga, tapo priimtina. Riba tarp blogio ir gėrio kažkaip nusitrynė, ir viešoji nuomonė ima vis ryškiau vadovautis tiktai praktiniu naudingumu. Po I D. Karo Europoj padvelkė stipri krikščioniško idealizmo banga, kuri gana ryškų atgarsį rado ir Lietuvoj. Po II D. Karo tebevyrauja visai kitoks nusiteikimas, būtent, nusigrįžimas nuo idealizmo. Iki šiol tebegyvename karo pelenų nuotaika ir esame susirūpinę pirmiausia savo saugumu bei ateities užtikrinimu. Net ir tie, kurie prieškario laikais mūsų visuomenėje buvo idealistinio nusiteikimo švyturiais, yra prigesę ir gyvena ta pačia pelenų nuotaika.

Tokioj nuidealintoj nuotaikoj bręsta mūsų išeivijos jaunimas, kurio uždavinys bus tęsti Lietuvos laisvės kovą. Kadaise lietuviškasis jaunimas savo krūtinėmis bei gyvybe tą laisvę iškovojo. Jis nepabūgo ir didžiausių aukų. Bet užtat jisai degė idealistine ugnimi. Jis išaugo pasiaukojimo mokykloje pakeldamas daugybę nedateklių. Tai užgrūdino jį ir davė tvirtą moralinę atramą.

Rodos, tokioj būklėj mūsų rašto žmonės turėtų pirmieji savo kūrybą pakreipti idealistine linkme, bandydami pragiedrinti mūsų išeivijos apsiblaususį veidą ir prisidėti prie apgesusių širdžių gaivinimo. Deja, ypač mūsų talentingieji beletristai, yra pasukę „pavėjui“ ir nuėję idealų daužymo linkme. Garsusis Nobelis įsteigė tarptautinę literatūros premiją už idealistinės linkmės veikalus. Šiuo metu ir iš mūsų rašto žmonių tektų šito ypač laukti. Kai idealai daužomi it puodai, reikia šauklių, kurie savo kūrybiniu žodžiu gyvenimą kurtų, o ne naikintų.“

PADRĄSINIMO ŽODŽIAI

Štai R. Medelis „Nepriklausomoje Lietuvoje“ neleidžia nusiminti, nors lietuvių tauta ir gyvena sunaikinimo grėsmėje. Jis sako:

„Išnyko geležiniai Spartos ir Romos legionai. Amžiai sugraužė jų pergalės garbės vartus — arkas. Nuvyto karžygių ir cezarių laurų vainikai. Perėjo kalnus ir dykumas. Jų kardo aštrumą pažino visi. V. Krėvės žodžiais kalbant, kur jų vienas ąžuolėlis krito, ten kalnų kalnai priešų žuvo. Bet... kardas neamžinas. Per daug motinos turi gimdyti, kad kardas iš rankų neišslystų. Šiandien jų ainiai greičiau tveria gitarą už kardą ir pasigirsta kirčių vietoje „Sirdys mergelių linkčiai nebežino jų pergalės maršų. Teko su ičai nebežino jų pergalės maršų. Teko su jais susidurti fronte. Labai geri užfrontėje. Bet „kamaradas“ ugnies linijoj nevertas nei liros.

Liko amžina Atėnų respublika ir italų renesansas. Kardas liko gulėti archyvuose.

Ir mūsų istorija nešykšti žygiais. Pasiekėm Maskvą, Juodąsias Marias. Lietuvių kirtį pažino visi. Taip. „Tu didvyrių žeme“. 1941 m. sukilimas. Partizanai. Laisvas kraštas, tik garuojąs krauju. Ir šiandien mūsų istorija dar rašoma krauju. Mes neišmetėm kardo, kurį užgrūdino Mindaugas, Kęstutis, Vytautas. Mes karių vaikai. Kovoti — mūsų pareiga. Pirmieji nuteisėme nacius 1934 m. Pasaulis dar tylėjo ir jų kėslų gerai neužuodė. Mūsų mobilizacijos. Nors anglai ir prancūzai prašė likti tyliems. Nebūdamas didelis optimistas niekada netikėsiu, kad kaž kada turėsime keliolika milionų. Taip. Istorija moko. Lietuvis gali būti kietas mūšio lauke. Bet jis apsuptas gausių kaimynų, kuriems nubraukti 10 mil. niekas. O mes? Mūsų vieno kritimas turi būti atžymėtas Leonido žygiu.

Mūsų kardas kietas, bet per maža rankų jį iškelti, permaža krūtinių priešo smūgius atremti. Lietuvos istorija turi būti rašoma ne krauju. Bijau, kad Mazalaitės pranašystė neįvyktų: „Čia ilsisi Nežinoma Tauta“ (laisv. cit.). Mes turim šaukte šaukti mūsų kūrybos genijų. Nejieškokim jų svetur. Mūsų motinos gali gimdyti naujus. Mūsų pareiga purenti dirvą, kad joje vėšliau augtų ir bujotų mūsų Tautos kūrybos genijus.

Nebūkime bailiai ir nebėkime iš fronto. Būkime laimingi lietuviais gimę ir jais likime. Už tėvų kapus, už jų prakaitą, už mums duotą gyvybę, visada turime prisiminti savąją žemę. Garbė tam, kas nepamiršta artimųjų jų nelaimėje. Ne mes kalti, kad Viešpats mus paskyrė ant didžiųjų tako. Mūsų žemė augina tik prakaitu laistytą grūdą. Bet jis saldesnis už 9 medus. Neturim aukso, perlų. Turim pilką dulkę, už kurią mirė mūsų protėviai“.

BAIMĖ IR PRIMINIMAS

O štai „Vienybėje“ E. Čekienė primena mūsų tautos tragediją ir reikalauja aiškaus ir vieningo Lietuvos laisvinimo plano. Cituojame:

„Mūsų tautą yra ištikusi bene skaudžiausia nelaimė istorijos bėgyje. Ji kenčia žiauriausią savo istorijoj okupaciją, kurios galo, kaip parodė keturių didžiųjų konefrencija, dar nenumato nei gabiausi politikai. Ir jos išlaisvinimas pareikalaus dar begales aukų. O mes, būdami maža tauta, turime jieškoti pačių tikslingiausių metodų ir priemonių vesti tautos laisvinimo kovą taip, kad ji būtų sėkminga ir pareikalautų kuo mažiausiai aukų, nes mums kiekviena ir bet kokia auka yra didelė ir brangi.

Ir ši didžiulė atsakomybė prieš tautą kren ta mūsų vadovaujantiems veiksniams. Vadovaujančių asmenų atsakomybė yra gana didelė ir tautos normaliniame gyvenime, tačiau juo didesnė nelaimė ištinka tautą, tuo didesnės atsakomybės, didesnio pasiaukojimo bei sugebėjimo nustatyti kuotikslingiausią veikimo planą reikalaujama iš vadovų.“

LIETUVIŲ DAILĖS INSTITUTO SUVAŽIAVIMAS

Toronte įvyko Lietuvių Dailės Instituto septintasis narių suvažiavimas, kuriame dalyvavo dailininkai: V. Petravičius, A. Valeška, A. Tamošaitis, L. Vilimas, A. Dargis, V. Vizgirda, J. Bakis, T. Valius.

Suvažiavimas buvo darbingas, nustatė darbų planą ateities veiklai ir išsirinko valdybą: Telesforas Valius — pirmininkas, Adolfas Valeška — vicepirmininkas, Juozas Bakis — sekretorius, Paulius Augius ir Viktoras Petravičius — valdybos nariai.

LDI priklauso 22 lietuviai dailininkai gyv., JAV, Prancūzizjoje, Kanadoje ir Australijoje.

Petrui Kiaulėnui
žemės saujos vietoje

Iš mūsų tarpo atsiskyrė Petras Kiaulėnas, žinomas lietuvis dailininkas ir architektas. Velionis tebuvo 46-rių metų amžiaus, nors ir spėjo pasireikšti stipriais tapybos darbais bei architektūriniais projektais, bet tepasakė tik menką dalelę to, ką buvo sukrovęs savo talentuose. Ilgos ligos kankinamas, gaivališkai norėjo gyventi ir dirbti, buvo pilnas originalių projektų ir sumanymų, kurių vykdymą negailestingoji mirtis nutraukė.

Apie Petrą Kiaulėną bus kalbama ir rašoma ilgus metus. Kaip tapytojas jis yra užėmęs žymią vietą mūsų meno raidoje. Jo netekimas yra skaudus smūgis negausiai mūsų menininkų šeimai ir kartu visai lietuvių tautai.

Petras Kiaulėnas buvo rytų aukštaitis, pandėlietis, iš pirgimties entuziastas, sangvininko ir choleriko mišinys. Iš pat mažens pasireiškė meniškais gabumais. Pasižymėjo nepaprastu darbštumu. Ką dirbo ar studijavo, dirbo visa siela, viską išgyvendamas. Tapybą studijavo Kauno Meno Mokykloje ir Romos Karališkoje Meno Akademijoje, architektūros ir urbanistikos mokslus ėjo Romoje ir Paryžiuje.

Kiaulėnas, kaip jis kartais sakydavo, studijavo ne dėl diplomų, bet minėtas mokyklas jis yra baigęs gerais pažymiais. Taigi jis buvo diplomuotas dailininkas, architektas ir urbanistas.

Studijų metu P. Kiaulėnas yra aplankęs didžiumą Vakarų Europos miestų ir muziejų, ir turbūt nedaug turime lietuvių, kurie taip gerai būtų pažinę Vakarų Europos meną bei architektūrą ir, apskritai, kultūrą.

Per visą savo amželį Petras Kiaulėnas niekuomet neturėjo tokių gyvenimo sąlygų, kurias būtų galima pavadinti visiškai pakenčiamomis. Jam visuomet reikėjo per daug energijos išeikvoti dėl pačios egzistencijos. Tačiau nuostabu, didelę dalį savo geriausių darbų gyvendamas Paryžiuje sukūrė karo metu, kai kartais per visą dieną reikėjo tenkintis tik kavos puoduku. Amerikoje sukūrė ištisą eilę darbų, kai jo gyvybė buvo tik kraujo transfuzijomis palaikoma. Į savo kūrybą jis dėjo visą savo sielą. Žodis — menas — jam buvo šventas ir dėl meno niekuomet, niekur ir su nieku į kompromisą nėjo.

Petras Kiaulėnas paliko nemažą savo kūrybos lobį, kuris plačiajai lietuvių visuomenei tik iš dalies tėra žinomas. Petro Kiaulėno Paryžiaus laikotarpio kūryba yra plačiau apibudinta Maurice Scherer parašytoje monografijoje. Amerikoninis laikotarpis yra gražiai įvertintas amerikiečių meno kritiko Gordon Brown Petrui Kiaulėnui skirtame „Aidų“ žurnalo numeryje (1954 m. balandžio mėn.). Tačiau tai tik menka pradžia velionies kūrybai pažinti ir jai įvertinti.

Velionis Petras Kiaulėnas paliko žmoną Vassią (buvo vedęs 1938 m. Kaune) ir dukrelę Laurą, 10 m. Jo žmona yra taip pat menininkų architektė. Gal niekas taip giliai netikėjo Petro Kiaulėno kūryba, kaip jojo žmona Vassia. Ne kartą brutualaus pirklio priblokštą Petrą ji guodė, ramino ir kėlė. Per ilgus ligos metus žmona buvo didžiausias velionies ramstis ir kūryboje ir gyvenime. Nemažiau paguodos velioniui teikė ir dukrelė Laura, kuri iš pat mažens rodo meniškus polinkius.

Petras Glemža
„D-va“

FILMOS FESTIVALIS VENECIJOJE

Pereitą savaitę Venecijoje baigėsi metinis filmų festivalis. Kiekviena filmų bendrovė siunčia ten geriausius savo dalykus, tikėdamosi būti apdovanota augščiausia dovana, kitaip sakant, gauti pirmąją premiją. Šį kartą pirmoji premija, šv. Morkaus Auksinis Liūtas, teko danams, už filmą „Ordet“, kuriame vaizduojami religiniai stebūklai. Antroji premija, Sidabrinis Liūtas, teko sovietams, už filmą „La Cicada“.

Volpi Taurę teko pasidalyti dviem vyrams. Ją gavo už geriausią vaidybą britų aktorius Kenneth More, pasižymėjęs filme „The Deep Blue Sea“, ir vokietis Curt Jurgens, parodęs savo meninius gabumus prancūzų filme „Les Heros Sont Fatigues“, kaip lygiai vokiečių filme „Teufels General“. Jau antri metai, kaip moterys aktorės negavo jokios dovanos.

Nuopelnų pažymėjimus gavo penki jauni režisoriai, pasirodę su savo pirmaisiais darbais. Tarp jų yra britas William Fairchild, atkreipęs vertintojų dėmesį filmu „John and Julie“. Tai filmas apie dviejų vaikų žygius karalienės vainikavimo iškilmių metu.

Trečioji premija teko amerikiečiams, už filmą „The Big Knife“. Sekančias premijas gavo italai ir olandai. Pirmieji už filmą „Le Amiche“, o antrieji už „Ciske de Rat“ — apie vaiką, kurs nužudė savo motiną.

Paprastai, į tarptautinį filmų festivalį Venecijoje suskrenda filmų žvaigždės — aktoriai ir aktorės, ir suplaukia „mėnuliai“ — filmų statytojai ir režisoriai. Visiems jiems festivalis sudaro gerą progą palyginti savo išgales su kitų laimėjimais, savo pasisekimus su kitų klaidomis, o taip pat susipažinti su filmų meno pažanga ir naujais talentais.

ŽMOGAUS PROBLEMA

Algis: Tarp gyvulio ir žmogaus yra daug panašumo. Tiek gyvulys, tiek žmogus jaučia alkį, skausmą, nuovargį, miegą, malonumą. Neretai ir gyvuliai parodo protingumo. Tad skirtumas tarp jų?

Vitas: Nežiūrint tų panašumų, žmogus griežtai esminiai skiriasi nuo gyvulio. Žmogus valdo medžiagą, nes jis turi dvasią ir protą, kuriuo pažįsta nemedžiaginius santykius tarp priežasties ir veikimo. Tik žmogus gali sudaryti sąvokas ir sprendimus, suseka gamtos įstatymus ir priverčia juos sau tarnauti. Gyvulys to dvasinio ryšio gamtoj nesupranta. Tik vienas žmogus daro pažangą, kuria kultūrą. Jis turi kalbą, Dievo pažinimą, sąžinę, supranta pareigą, dorovę. Darbščioji bitė ir prieš tūkstantį metų tokį pat korį lipdė. Gyvulys veikia Kūrėjo įdiegtu instinktu. Gyvulys neturi minčių, nei kalbos. Jo garsai yra tik jutulinio pažinimo žymės. Tik žmogus turi sąmonę ir moka juoktis. Sąmojus tai sugebėjimas surasti nelauktą panašumą tarp dviejų vienas nuo kito toli stovinčių vaizdų. Gyvulys to padaryti neįstengia, nes nieko dvasiško nepažįsta — neturi dvasios.

Algis: Ar žmogus savo valios sprendimuose yra laisvas Juk dažnai jis veikia įvairių aplinkybių įtakoje.

Vitas: Kiekvienas žmogus turi aiškią ir stiprią sąmonę. Tuo pačiu metu žmogus gali veikti ir neveikti. Sunkiausiose aplinkybėse, net ir kankinamas, gali elgtis pagal savo norą ir įsitikinimą. Davęs priesaiką savo trispalvei tautos vėliavai, turi būti jai ištikimas, kitaip būtų savo tautos išdavikas. Nesant laisvos valios, nebūtų atsakomingumo, nei pareigos ištesėti. Teisingai vokiečių rašytojas Schilleris išreiškė: „Žmogus laisvei sukurtas yra laisvas, nors ir retežiuose gimęs“. Temperamentas, charakteris, auklėjimas, paveldėjimas, pagundos daro didelės įtakos žmogaus laisvai valiai. Bet gyvenimas neveltui yra kova ir tik kovoj žmogus užsigrūdina ir sustiprėja. Ir Tautų Apaštalas sako: „Aš kovojau gerą kovą, pabaigiau bėgti, išlaikiau Tikėjimą. Gale man atidėtas teisybės vainikas, kurį man duos aną dieną Viešpats, teisusis Teisėjas; ne tik man, bet ir tiems, kurie myli jo atėjimą“.

P. Dauknys MIC

*

PAMALDOS

ROCHDALE — rugsėjo 18 d., 11 v.
BRADFORD — rugsėjo 18 d., 12,30 v.
NOTTINGHAM — rugsėjo 25 d., 12,15 v.

SIŪLOMA TAUTŲ LAISVĖS PETICIJA SU MILIONAIS PARAŠŲ

1955 metų rugsėjo 4 dieną Kanados lietuviai, švęsdami Trečiąją Kanados Lietuvių Dieną ir minėdami 50-ties metų lietuvių įsikūrimo Kanadoje sukaktuves, suvažiavę iš visų krašto vietų į Montrealį, masiniame susirinkime, kurį kanadiečiai vadina Lietuvių Kongresu, Plateu salėje, rado reikalinga konstatuoti:

1. kad W. Wilsono iškeltieji 14 punktų yra aktualūs ir šiandien;

2. kad Atlanto Chartos principai užmiršti, tačiau jų įgyvendinimas laiduotų pastovią taiką;

3. kad JAV prezidento D. Eisenhowerio š.m. Genevos konferencijoje iškeltieji suotinei taikai įgyvendinti principai yra priemonė išvengti karui ir sudaryti žmonijos gerbūviui sąlygas.

Tačiau Sovietų Rusija visa tai pakartotinai yra atmetusi ir savo agresijos aktais visas tas laisvės deklaracijas daug kartų sulaužiusi. To pasekmėje ir mūsų tėvynės Lietuvos bei kitų pavergtų tautų okupacija tebetęsiama — nejieškant realių priemonių tas neteisybes ir skriaudas iškelti tarptautiniu mastu Jungtinėse Tautose ir kitose tarptautinėse institucijose.

Masinis Kanados lietuvių suvažiavimas (Kongresas) šiuo kreipiasi į visas Sovietų pavergtas tautas ir į tautų laisvę, humanizmą, žmogaus ir piliečio teises gerbiančiąją žmoniją, kad viso demokratinio pasaulio mastu būtų keliamas suminėtųjų principų bei dėsnių įgyvendinimas. Tuo tikslu suvažiavimas (Kongresas) siūlo sudaryti Tautų Laisvės Peticiją, po kuria pasirašytų visi žmonės, pritarimą tų principų realizavimui. Peticija, su milionais parašų, turėtų būti įteikta Jungtinėms Tautoms ir demokratinėms kraštų institucijoms.

DVI ENCIKLOPEDIJOS

Amerikoje išleista banditų — gangsterių enciklopedija, kurioje aiškiai ir trumpai sutraukta visų gangsterių, pradedant nuo 1895 metų, biografijos, žymesnieji žygiai ir vartojami metodai.

Anglija, negalėdama pasigirti savo gangsteriais, giriasi kuo gali — vaiduokliais, kurių pilni visi pakampiai ir senos pilys. Iš anglų išleistosios vaiduoklių enciklopedijos sužinome, kad daugiausia apsėstų pilių yra Skotijoje. Vaiduokliai sužymėti dviem vardais — gyvųjų ir mirusių, o taip pat pažymėtos ir dvejos datos — mirimo ir pirmojo pasirodymo.

Tenka pažymėti, kad anglai labai mėgsta pasakojimus apie vaiduoklius. Jų prisigalvoja tiek, kad vėliau nė patys negali atskirti, kur yra pasaka ir kur tikrai vaidinasi arba bent taip atrodo.

KETURI — TRAKĖNAI

BR. DAUBARAS

(ARKLIO ATSIMINIMAI)

(Vienuoliktas tęsinys)

Senis apsidairė, lyg būtų išsigandęs iš prėsmo nematomo žmogaus nugirstų žodžių prasmės, ir dar arčiau priartėjęs prie šiaudų, atsakė:

— Kad jie ir taip beveik viską palieka, prašydami mūsų paslėpti. Kai išvažiuos galėsime su jų daiktais pasielgti taip, kaip norėsime.

Prėsme sušlamėjo šiaudai ir iš ten išniro gauruota vyriškio galva.

— Ar tu nematai, kokie arkliai! Reikia, kad ir jie liktų mums. Bent dviems pavaryk po pasagomis uknolius. Kai ims šlubuoti ,tai ir turės juos palikti. Toli, mat, jie čia nuvažiuos, nė vienas nemokėdamas arklio pakinkyti.

— Tu, Antanai, atsimink, kad jei ne šeimininkas, tai kažin kur dabar būtum? Aš nenoriu, kad dėl mūsų kaltės jis negalėtų išvažiuoti, — priešinosi sūnaus įsakymui senis.

— Šeimininkas aš dabar čia esu! jei pats bijai, tai ir be tavęs apsieisiu, — atrėžė gauruotasis išsirausdamas iš šiaudų.

— Aš neturiu uknolių... Antanai, ką tu sau manai! Kiekvienu metu gali kas nors užeiti, — kalbėjo senis, kai sūnus pripuolė prie Bangos ir Smilgos.

— O ko aš turiu dabar bijoti? Tegu jie manęs bijo!.. Uknolių man ir nereikia. Apsieisiu ir su vineliu!

Gauruotasis žmogus pakėlė priekinę Smilgos koją ir, lyg įgudęs kalvis, ją apžergęs, knibinėjo.

— Vokiečiai! — šūktelėjo nuo durų senis.

Piktalarys atšoko nuo Smilgos ir galvotrūkčiais užsirepečkiojo ant prėsmo.

Sodybos kieme piktai lojo pririštas šuo, dardėjo vežimų tekiniai, girdėjosi daugybės kojų žingsniai.

Bijūnas, pajutęs už klojimo lentų sienos svetimus arklius, garsiai sužvengė. Tuo pačiu metu klojiman suvirto būrys žalsvomis uniformomis vyrų, apsikarsčiusių kuprinėmis ir šautuvais. Jie pabiro aplinkui ir vieni ant balkių, kiti pasienėse susėdę, ėmė raustis duonmaišiuose, ruošdamiesi valgyti.

— Čia mano arkliai ir su jais aš tuoj išvykstu Vokietijon, — aiškino mūsų šeimininkas karininkui, rankoje laikančiam gumbuotą lazdą.

— O tie visi žmonės? — parodė lazda vokietis į kiemą.

— Jie taip pat drauge išvyksta. Mes visi turime paskyrimus ir leidimus... Jei norite, tuoj pat galiu parodyti...

— Nereikia man tavo leidimų. Geriau duok kiaušinių ir degtinės, — ir paskubėk iš čia išvažiuoti, nes už valandos gali būti vėlu. Mes čia pasirengsime gintis...

— Mes tuoj pat išvažiuojame...

— Atsisveikinimo pietūs paruošti. Jei norėtumėt drauge papietauti būtų labai malonu, — tyliau pasakė šeimininkas vokiečiui ir tuoj pat abu dingo.

Išvykimo valanda prasitęsė. Kai įraudusiais žandais karininkas grįžo klojiman, mes jau buvome pakinkyti ir abu vežimai pakrauti. Bangos ir Smilgos vežimą vadelėjo Mykolas, mūsų — akiniuotasis vyras ir nuo jo naetsiliekanti jauna mergina.

Tik sodybos kieme pamatėm visus kelionėn pasirengusius žmones. Jų čia buvo visas tuzinas: vyrų, moterų ir vaikų. Mykolo vežiman šeimininkas sukėlė tris mergaites, o paskui jas ten įlipo mergaičių motina ir dar du vyrai. Be akiniuotojo ir jo palydovės, mūsų vežimą apsėdo trys merginos ir vyresnio amžiaus vyras. Jaunesnieji vyrai, sumetę lagaminėlius, apsiginklavę karklo vytelėmis, rengėsi eiti pėsčiomis.

Abipus siauro sodybos kelelio, vedančio į vieškelį, bangavo kviečių laukas. Vos pajudėję pro vartus, mes stabtelėjome tame keliukštyje. Senis Makevičius ir jo drūta žmona, išlydėję pro vartus mūsų vilkstinę, kalbėjo ašarodami šeimininkui:

— Jau nebijokite ir būkite ramūs: žiūrėsime, kaip savo. Jei tik nesudegins, grįžę viską rasite. Jei tik spėsime, tuoj imsimės prie kviečių. Matote, jau byra. Ir derlius toks, kaip niekad... Kad tik tie vokiečiai ilgai čia nestovėtų...

Varnėnų būrys ūžtelėjo taip žemai, kad visi išgąstingai pakėlė galvas į viršų. Toli, kažkur Kauno kryptimi, grėsmingai dunktelėjo duslūs sprogimai. Ne tik mudu su Bijūnu pasukom į ten galvas, bet ir visų pasirūšusių kelionėn veidai ten pasisuko. Valandėlę visi tylėjome. Tik besimigdančio vėjelio žaidimas kviečių jūroje tyliai šlamėjo, o sodyboje unkštė pririštas šuo. Pagaliau pajudėjo Mykolo vežimas. Atleido akiniuotasis mūsų vadeles, ir aš pajutau krūtinėje pleškių veržimą nuo sunkaus svorio. Bijūnas, matyt, patyręs tą patį, trūkčiojo nelygiai, mėtydamasis į šalis. Tik viena Mėta, trumputį stimburį pakėlusi, linksma pirmoji išbėgo į vieškelį ir ten sukėlė debesį dulkių, greitai iškylantį virš gelsvo kviečių lauko.

Iš Žemės Banko kiemo mus paėmęs vyras, naujasis mūsų šeimininkas, ėjo paskui mūsų vežimą su seniu Makevičium. Viešvelin įsukus, Mykolas vėl sustojo.

— Kas atsitiko?

— Smilga šlubčioja, lyg padurta, — atsiliepė Mykolas.

— Tai tik pradžioje, kol įsteis, — žinovo balsu aiškino Makevičius, laikydamasis mūsų vežimo drangos.

— Palauk, pažiūrėsiu, kas jai yra — paskubėjo prie Mykolo šeimininkas.

— Geriau būtų, kad tu su mumis važiuotumei. Matai, kad jau iš pat pradžios nesiseka, — užkalbino nuėjusį, Mykolo vežime sėdinti moteris.

— Juk žinai, kad negaliu. Iki Žvirgždžų nuvažiuosite ir be manęs. Aš turiu likti...

— Nuvažiuosime, nesibijokite, — užtarė Mykolas ir, tarsi bijodamas, vėl pasikartojančios atsisveikinimo scenos, paragino kumeles. Nuėjusis Smilgos kojos pažiūrėti vyras žengė greta vežimo, kalbėdamasis su ten sėdinčiais.

— Ar šeimininkas pasilieka? — nustebusiu balsu paklausė akiniuotojo senis, vis tebesilaikydamas drangos.

— Jis dar šiandien turi grįžti Kaunan, — atsakė seniui iš mūsų vežimo moteris.

— Ne, panele Liora, šiąnakt aš dar nakvosiu Rimgauduose, — paneigė vėl prie mūsų ūmai atsiradęs šeimininkas.

Iš priekinio vežimo visi veidai pasisuko į mus. Iš ten mojo visas glėbys mažų ir didelių rankų. Mykolas pasileido ristele. Bijūno ir manęs raginti nereikėjo: pajutę atleistas vadeles, greit atsikratėm senio, įkibusio drangos. Tirštas dulkių kamuolys uždengė Mykolo vežime saulėlydyje švytėjusius skardinius kibirus.

(b. d.)

Europos Lietuvių Kronika

LONDONAS

LIETUVOS 15 METŲ OKUPACIJA IR LIETUVOS IŠEIVIJA

Pereitų metų DBLS konferencijai pasibaigus buvo pareikšta pageidavimų, kad panašios rūšies diskusijos būtų ruoišamos ir ateityje. Paskaitos, kurios buvo skaitytos konferencijoje, padėjo dalyviams išsiaiškinti daug mūsų veiklos bei oragnizacinių klausimų, kurie kyla organizacijos padaliniuose.

Turėdama tai galvoje, DBLS Centro Valdyba nutarė šiais metais vėl suruošti konferenciją. Konferencijos vedamoji tema: **„Lietuvos 15 metų okupacija ir Lietuvos išeivija“.**

DBLS konferencija įvyks š.m. rugsėjo 24-25 dienomis Lietuvių Sodyboje, Headley Park. Pradžia rugsėjo 24 dieną šeštadienį, 3. val. p.p. pabaiga sekmadienį 2 v. p.p.

Paskaitos ir diskusijos bus šiomis temomis:

1. Lietuvis išeivis Rytų-Vakarų konflikte V. Balickas; 2. D. Britanijos lietuvių bendruomenė ir DBLS-ga — J. Lūža; 3. D. Britanijos lietuvių politinės organizacijos ir jų tikslai — J. Vilčinskas; 4 Lietuvos okupacija ir lietuvio išeivio uždaviniai — prof. S. Žymantas; 5. „Lietuvių Namai“, jų tikslas, paskirtis ir pateisinimas — M. Bajorinas; 6. Tautinė kultūra — F. Neveravičius; 7. Lietuviškos spaudos uždaviniai išeivijoje — B. Daunoras; 8. Šis tas iš mūsų organizacijų — N. Mockus.

Visos Skyrių Valdybos kviečiamos į konferenciją prisiųsti bent po vieną atstovą. Be to, prašoma paraginti veiklesnius ir jaunesnius narius taip pat dalyvauti konferencijoje. Mažesnieji skyriai, kurie dėl lėšų stokos negalėtų prisiųsti savo atstovo, prašomi tuoj pat laišku susisiekti su Centro Valdyba. Nakvynė su pusryčiais kainuos 12/6 šil., pietūs ir vakarienė po 4/- šil. Visi dalyviai prašomi užsiregistruoti Centro Valdyboje iki š.m. rugsėjo 20 d., pranešant, kada atvažiuoja ir ar tiesiog į Sodybą ar pirmiau į Lietuvių Namus. Autobusas iš Lietuvių Namų į Sodybą išvažiuos 12 val.

Atskiri nariai, norį konferencijoje dalyvauti ir Sodyboje gauti nakvynę, prašomi apie tai pranešti per skyrių valdybas Centrui iki š. mėn. 20 d.

DBLS Centro Valdyba

SODYBAI PIRKO AKCIJŲ

J. Jakštys 2 sv., V. Byla 2 sv., A. Burstinas 1 sv., K. Katulis 1 sv., Rev. J. Gutauskas 2 sv., P. Žilinskas 1 sv., K. Klegeris 2 sv.

SĄJUNGOS SKYRIAMS

Neseniai DBLS-gos Centro Valdyba pasiuntė kiekvienam skyriui po vieną egz. žurnalo „East and West“ (5 nr.). Skyriai prašomi tą medžiagą paleisti į apyvartą — įteikti vietos bibliotekai arba kokiam žymesniam britų visuomenės veikėjui. Pasiturintieji skyriai prašomi atlyginti išlaidas. Žurnalo vieno egzemplioriaus kaina 2/6.

GLASGOVO LIETUVIŲ CHORVEDĖ KALBĖJO Į LIETUVĄ

J. Serafinaitė, kurios vedamas ir diriguojamas Glasgovo lietuvių choras su dideliu pasisekimu neseniai koncertavo Edinburge, to miesto vadovybės pakviestas. Pati chorvedė J. Serafinaitė, viešėdama Londone, padarė pasikalbėjimą su Amerikos Balso korespondentu. Jos žodis įkalbėtas į juostą, perduotas Lietuvai.

ŠKAITLINGA IŠVYKA L. SODYBON

Pereitą sekmadienį Lietuvių Sodyboje koncertavo šv. Cecilijos choras. Tą pačią dieną šv. Onos Draugija buvo surengusi skaitlingą ekskursiją Sodybon. Nors diena ir buvo apsiniaukusi, tačiau ekskursantai grįžo tik vėlų vakarą su gera nuotaika. Plačiau apie šią išvyką — kitame numeryje.

PRASIDĖJO MOKSLAS

Šią savaitę beveik visos šio krašto mokyklos pradėjo darbą po vasaros atostogų. Daugumas koledžų ir vakariniai įvairių specialybių kursai mokslą pradeda š.m. 20 d.

NUO DARBININKO IKI ADVOKATO

Britų Kolumbijos Vyriausias Teismas suteikė diplomuotam teisininkui Jonui J. Juškaičiui teisę savarankiškai verstis Kanadoje advokato ir notaro praktika.

Advok. Juškaitis gimė M. Lietuvoje. Pradžios mokyklą lankė vokišką, tačiau nuo lietuvybės jis nenutolo. Klaipėdoje baigė Vytauto D. Gimnaziją, augštuosius mokslus ėjo Vilniaus Universitete. Tremtyje studijas tęsė Heidelbergo ir Marburgo universitetuose, V. Vokietijoje. Kanadon atvyko kaip politinis pabėgėlis. Toronto Universitete tęsė mokslinį darbą Juridiniame Fakultete, kur ėjo Lietuvių Studentų Klubo p-ko pareigas, taip pat buvo išrinktas į pirmąją Kanados Lietuvių Bendruomenės Krašto Tarybą, dalyvavo ir tebedalyvauja įvairiose organizacijose.

CORBY

KVIEČIA RINKTIS TAUTOS ŠVENTĖS MINĖJIMAN

Rugsėjo mėn. 18 d., 4 val. Bowling Klubo patalpose, Rokingham Rd. DBLS Corby Skyrius rengia

TAUTOS ŠVENTĖS MINĖJIMĄ

Programoje: Kun. Dauknio paskaita ir vietos vargo mokyklos vaikų pasirodymas. Po minėjimo — bendra arbatėlė, turtinga loterija. Veiks bufetas. Bendras pasilinksminimas ir šokiai. Visi corbiečiai ir gerb. svečiai iš apylinkių maloniai prašomi skaitlingai dalyvauti. Prašoma nevėluoti.

DBLS Corby Sk. V-ba.

CORBY Occupation Road in Our Lady Church rugsėjo 18 d. sekmadienį 12 val. Šv. Mišios, Tautos šventės minėjimo proga, už Lietuvos Laisvę. Visi tautiečiai kviečiami prie šv. Komunijos. Pusryčius galima pilnai valgyti iki 9 val. ryto.

DIDĖJA CORBY SKYRIAUS ŠEIMA

Esant Corbyje palankioms darbo ir apsigyvenimo sąlygoms, čia atvyko ir apsigyveno: V. Petrauskas iš Valijos, Pumpučių ir Ščerbauskų šeimos. Corbio „naujakuriams“ linkime sekmingai įsikurti naujoje vietoje. Laukiama į Corby atvykstant ir daugiau šeimų ir viengungių.

SVETYS IŠ AMERIKOS

Prieš kiek laiko Corbyje lankėsi kun. Dr. Gečys, atvykęs iš Amerikos aplankyti savo brolį Albiną, gyvenantį Corbyje. Gerb. svetys aplankė ir kitus čia gyvenančius tautiečius, sustiprindamas dvasiniai ir pasidalindamas naujais įvykiais ir žiniomis. Iš Corby kun. Gečys išvyko Vokietijon, ten esančių lietuvių aplankyti.

PADĖKA

DBLS Corby sk. valdyba nuoširdžiai dėkoja p.p. Gervelienei ir Perminienei už surinkimą iš vietos tautiečių drabužių, kurie pasiųsti vargstančioms Vokietijoje lietuvių šeimoms.

Corby korespondentas

MANCHESTERIS

1955 m. rugsėjo mėn. 17 d. (šeštadienį). Manchesterio Lietuvių Klubas savo patalpose rengia

TAUTOS ŠVENTĖS MINĖJIMĄ

Prelegentas Kun. J. Kuzmickis.

Po minėjimo ŠOKIAI.

Prašome visus lietuvius, mylinčius savo TĖVYNĘ atsilankyti į minėjimą.

Pradžia 6,30 val.

Klubo Valdyba

SKAITYTOJŲ LAIŠKAI

Širdingas ačiū Tamstoms už malonų priėmimą bei globą mano atostogavimo metu „Lietuvių Sodyboj“. Esu labai patenkintas šiuo žemės kasneliu ir pasirengęs visuomet paremti šią „didžiųjų Britanijos lietuvių dvasios tvirtovę“ ir darbu ir pinigais.

Tikiuos, kad ateinančių metų atostogas teks praleisti pagal planą su nauda tiek sau, tiek visai lietuvių bendroumenei D. Britanijoje.

A.J. Dauginas

VOKIETIJA

TAUTOS ŠVENTĖS MINĖJIMAS MIUNCHENE

Miuncheno lietuviai Tautos šventės minėjimą surengė rugsėjo 3 d. Į jį atsilankė arti 200 lietuvių iš pačios Miuncheno apylinkės ir daug svečių iš Memmingeno, Gautingo ir net tolimo Kaiserslauterno miesto.

Minėjimą atidarė Miuncheno Valdybos vicepirm. J. Barasas. Pasveikinęs dalyvius ir priminęs Tautos šventės prasmę, pakvietė lietuvių Darbo Kuopų kapelioną kun. B. Liubiną skaityti paskaitą, kurios pavadinimas skambėjo: „Lietuvių tautos didybėje glūdinti tragika“.

Prelegentas, gyvai kalbėdamas ir vaizdžiai dėstydamas mintis, stengėsi išryškinti Vytauto Didžiojo laikų Lietuvos didybę ir garbę ir po jų prasidėjusį didybės smukimą. To smukimo priežasčių reikią ieškoti priešo neįvertinime ir tarpusavio nesutarime. Prelegento žodžiais, „tai tragika, kuri kartojasi ir šiais laikais“.

Kun. Liubino paskaita buvo palydėta šiltais plojimais. Akademinė minėjimo dalis užbaigta Tautos himnu.

Meninę minėjimo programą atliko Miuncheno Valdybos pakviesti inžinerijos kuopos vyrai iš Kaiserslauterno. Ši kuopa, energingo leit. J. Baltrušaičio vadovaujama, jau ne kartą yra pasižymėjusi savo gražiu įnašu Vokietijos lietuvių bendruomenės gyvenime. Ir šį sykį jie nepabojo ilgos kelionės į Miuncheną. Jų choras, muziko Fausto Strolios diriguojamas, padainavo Miuncheno lietuvių publikai eilę lietuviškų dainų. Klausytojai buvo tiek sužavėti geru išpildymu, jog nesiliovė prašę „priedo“.

Choro garbei p-lė Vyšniauskaitė padeklamavo Maironio eilėraštį „Tėvynės dainos“.

Po meninės dalies sekė jaukus pobūvis. Jo metu vietiniai lietuviai turėjo progą už megzti glaudesnius ryšius su svečiais. Šis susitikimas, prabėgęs pakilioje nuotaikoje, juntamai prisidėjo prie tautinio nusiteikimo sustiprinimo.

Rugsėjo 4 d. Miunchene, Karlsfeldo bažnyčioje, buvo atlaikytos šv. Mišios. Jų metu Kaiserslauterno kuopos vyrai pagiedojo lietuviškų giesmių.

Po pamaldų svečiai atsisveikino, ir Miuncheno lietuviai dar ilgai mojojo ranka kelio tolumoj dingstantiems tautiečiams, skambia lietuviška daina praturtinusiems pasilikusiųjų pilką kasdienybę.

ELI

* * * * *

Sautingo lietuviai Tautos Šventę paminėjo rugsėjo mėn. 8 d. Ta proga ryte buvo išklausytos Šv. Mišios, o vakare svetys iš Muencheno J. Juodvalkis skaitė paskaitą apie Lietuvos Steigiamąjį Seimą.

VOKIETIJOS SKAUTAI BALTIJOS PAJŪRYJE

Š. Vokietijos lietuviai skautai ir skautės, vadovaujami s. A. Gasnerienės surengė ekskursiją prie Baltijos jūros. Išvykoje dalyvavo per 40 skautų-čių, jų bičiuliai ir globėjai. Baltijos jūroje buvo nuleistas simbolinis vainikas, prisimenant žuvusius jūroje brolius ir tebekovojančius už mūsų Tėvynės laisvę žemėje. Žodį skautams tarė s. A. Gasnerienė, V. Vokietijos skautų dvasios vadovas kun. V. Šarka ir rėmėjas J. Čaplinskas.

Ši išvyka sustiprino dvasiniai ir fiziniai ateities skautiškiems darbams.

A. S.

PAX ROMANA KONGRESAS

23-čiasis pasaulinis Pax Romana kongresas Nottinghame

Kongresą sveikino Karalienė Elzbieta II

Pax Romana sąjūdis paskutiniaisiais metais apėmė vis didesnius veiklos plotus. Jeigu 1921 m., įkuriant Šveicarijoje, Fribourgo mieste, „Tarptautinį Katalikų Studentų Sekretoriatą“, iš kurio vėliau kilo Pax Romana sąjūdis, dalyvavo 20-ties tautų atstovai, tai šiandien atstovaujamų tautų skaičius pakilo iki 55. 80 federacijų jau yra įsijunge į Pax Romana sąjūdį, kurio tikslas, kaip gražiai pastebi Etienne Gilson, — „Nutiesti visame pasaulyje ryšius tarp tų, kurie savo dvasines galias pašvenčia Dievo tarnybai“.

Pax Romana idėjoms užkariaujant visnaujas įvairių rasių, tautų ir kalbų federacijas, didėjo darbo kiekis ir platėjo jo pobūdis. Todėl 1947 m. Romoje Pax Romana sąjūdis buvo perskeltas į dvi šakas: į studentiškąją, vad. MIEC (Mouvement internationai des Etudiants catholiques) ir akademiškąją — MIIC (Mouvement international des Intelectuels catholiques). Pagal 1953 m. statistiką MIEC eilėse veikė 77 federacijos 47 šalyse, o MIIC apjungė 50 tautinių akademikų federacijų kurios atstovavo 37 kraštus. Nuo minėtų 1947 m. MIEC ir MIIC plėtojo savo veiklą atskirai, vienas su kitu glaudžiai bendradarbiaudami.

Šis bendradarbiavimas pasiekdavo savo viršūnę pasauliniuose Pax Romana kongresuose. Tada MIEC ir MIIC susitikdavo prie bendro posėdžio stalo ir kartu gvildendavo aktualią, Pax Romana sąjūdžiui artimą temą. Šalia to būdavo apžvelgiami nuveikti darbo barai ir užbrėžiami nauji ateities veiklos planai. Gi kongreso metu nestigdavo gražių progų užmegsti naujiems ryšiams bei atnaujinti senuosius.

Tokio plataus susitikimo ir intensyvaus darbo ženkle prabėgo ir paskutinysis pasaulinis Pax Romana kongresas Nottinghame, Anglijoje, š.m. rugpjūčio 17-25 d. Jis buvo 3-čiasis, kuriame MIEC susiėjo su MIIC, ir 23-čiasis nuo Pax Romana įkūrimo.

Į Nottinghamo Pax Romana kongresą suvažiavo virš 500 atstovų iš 43-jų pasaulio šalių. Be laisvojo pasaulio kraštų jame buvo atstovaujamos ir anapus geležinės uždangos komunizmo priespaudą kenčiančios tautos kaip latviai, lietuviai, lenkai, ukrainiečiai, vengrai, čekai, slovakai, slovėnai, rumunai ir kroatai, kurių tremty esančios federacijos lygiomis teisėmis reiškiasi Pax Romana sąjūdyje.

Lietuvių „Ateities“ delegacija Nottinghamo kongrese sudarė kun. A. Kazlauskas, MIC, iš Londono, atstovavęs ateitininkus sendraugius ir D. Škudzinskaitė-Ivaškienė, atvykusi iš JAV, Bostono miesto, su J. Medušausku iš Muencheno, siųsti atstovauti Studentų Ateitininkų Sąjungą.

Kongresas vyko gražiose Nottinghamo universiteto patalpose. Jis buvo pradėtas rugpjūčio 17 d. popietę pontifikalinėmis mišiomis, kurias šv. Barnabo katedroje atlaikė J. E Brentwoodo vyskupas A. Beck. Pamokslą pasakė šv. Sosto delegatas arkivyskupas P. O'Hara, iškeldamas Pax Romana uždavinį — apaštalauti universitete ir profesinio darbo aplinkoje.

Tos dienos vakarą universiteto salėje visi kongreso dalyviai asmeniškai buvo pasveikinti šv. Sosto delegato ir kitų vyskupų.

Iškilmingas kongreso atidarymas įvyko rugpjūčio 18 d. rytą Suvažiavusiuosius sveikino MIIC pirmininkas prof Sir Hugh Taylor, J. E. vysk. A. Beck, Nottingahamo miesto vardu lordas L. Mitson, Nottinghamo universiteto vicekancleris B. L. Hallward ir MIEC pirmininkas dr. J. Kuriacose. Telegramomis bei laiškais 23-čiąjį Pax Romana kongresą pasveikino Anglijos karalienė Elzbieta, Popiežius pijus XII, augšti Bažnyčios hierarchai, UNO, UNESCO ir eilė kitų organizacijų.

Įvadą į kongreso temą — „Iš universiteto į gyvenimą“ — padarė Fribourgo universiteto profesorius, ispanas Ramon Sugranyjes de Francs. Jis pažymėjo, jog nevisda esą lengva surasti problemų sprendimus, bet kartais užtenka nurodyti, kur ir kokios esančios problemos.

Kad kongreso darbas būtų našesnis, buvo sudarytos 6 komisijos, kurių kiekviena tris dienas gvildeno atskirą temą. Komisijų pranešimai buvo patiekti plenumui paskutiniame kongreso posėdyje rugpjūčio 21 d. To posėdžio metu atsisveikino MIIC pirmininkas prof. Sir H. Taylor. Šiltais žodžiais padėkojęs už sėkmingą kongreso pravedimą eilei asmenų bei įstaigų, pristatė kongreso dalyviams naująjį MIIC pirmininką — olandą Wilhel Pompe, teisės prof. iš Utrechto.

Šalia darbo minėtose komisijose buvo dar skaitomos visiems bendros paskaitos, kurių temos rišosi arba su kongreso tema, arba su Pax Romana sąjūdžiu. Nebuvo užmiršti ir studentai bei akademikai, gyvenąs už geležinės uždangos. Jų padėčiai nušviesti buvo skirtas rugpjūčio 19 d. vakaras. Penki kalbėtojai — ukrainietis, lenkas, gudas ir du vengrai — bandė supažindinti laisvų kraštų atstovus su komunizmo valdžioj esančio akademinio jaunimo problemomis. Deja, tik dviem kalbėtojams — lenkų federacijos „Veritas“ generaliniam sekretoriui W. Czosnorski ir vengrų studentui L. de Marothy, neperseniausiai atbėgusiam iš Vengrijos, — pavyko kiek daugiau sudominti klausytojus. Kiti kalbėtojai arba buvo nepasiruošę, arba visiš kai neprisitaikė prie auditorijos, kuriai reikėjo kalbėti.

Reikalą pataisė ukrainiečiai, kurių delegacija šiame kongrese buvo labai gausi. Rugpjūčio 23 d. buvo laikomos didžiojoje universiteto salėje šv. mišios pagal ukrainiečių katalikų ritualą. Mišias laikė J. E. arkivyskupas J. Bučko, vakarų Europoje esančių ukrainiečių apaštališkas vizitatorius, gražiai giedant ukrainiečių vyrų chorui. Į įvairių tautų atstovus, kurie skaitlingai dalyvavo šv. mišiose, prabilo prancūzų kalba J. E. vyskupas M. Hermaniuk, primindamas laisvėje gyvenantiems katalikams aną persekiojimus kenčiančią, tylos apsuptą Bažnyčią.

Šis 23-čiasis pasaulinis Pax Romana kongresas buvo užbaigtas iškilmingomis pamaldomis Londono Westminsterio katedroje. Šv. mišias atlaikė Didž. Britanijos Katalikų Studentų Unijos kapelionas Mgr. C.G. Wheeler. Pamokslą pasakė J.E. kardinolas B. Griffin.

Po pamaldų visi kongreso dalyviai buvo arkivyskupijos rūmuose kiekvienas skyrium pristatyti J.E. kardinolui Griffin. Po vaišių įvairių rasių, tautų ir kalbų atstovai skirstėsi ir rengėsi kelionei į savuosius kraštus.

J. Medaitis.

TAUTOS DIENA - DAINOS DIENA

— Tokių vakarų seniai, seniai bebuvo, — pareiškė vyresnio amžiaus vienišas lietuvis, išėjęs iš Twentieth Century teatro salės, kur pereitą šeštadienį, rugsėjo 10 d., visų Londone veikiančių organizacijų išrinkta tautinėms šventėms minėti komisija (A. Kaulėnas, F. Neveravičius ir J. Alkimavičius), surengė Tautos Šventės proga minėjimą. Ir iš tikrųjų, šį minėjimą drąsiai galima pavadinti Dainos Šventė, o dainos, kaip žinia, ne vienas mūsų yra daugiau išsiilgęs, negu trafaretu virtusių tokiomis progomis sakomų valandinių kalbų.

DBLS pirmininkas M. Bajorinas, poros minučių įžangos žodyje, pasveikinęs viešnes ir svečius iš tolimos Skotijos, šv. Cecilijos chorą, ir visus minėjiman susirinkusius, pasidžiaugė, kad tai pirmas įvykis, kada vieningai visos šiame krašte veikiančios organizacijos, priekyje su skaitlingiausiaja DBLS, sutartinai rengia minėjimą ir, jo žodžiais, reikia tikėtis, kad tas sutartinumas ir vieningumas tęsis ateityje, tuo būdamas pavyzdžiu visame pasaulyje gyvenantiems lietuviams.

Pasiuntinybės Patarėjas p. V. Balickas anglų kalba pasveikino garbinguosius svečius, kurių minėjiman atsilankė per 50 asmenų, jų tarpe Latvijos Ministeris Londone p. Zarins, Estijos Ministerio žmona Mrs. Torma, buvęs Anglijos ministeris Kaune Mr. Preston su dukra, vice-konsulas Mr. Harrison su ponia, Latvijos ir Estijos pasiuntinybių patarėjai su poniomis, anglų visuomenės svečiai, Lietuvos ir lietuvių bičiuliai, albanų, čekų, jugoslavų, lenkų, rumunų, ukrainiečių, vengrų tautybių atstovai ir katalikiškosios spaudos bendradarbiai. P. Pasiuntinybės Patarėjas V. Balickas suglaustai nupasakojo istorinę Tautos šventės reikšmę, o antroje kalbos dalyje, pasakytoje lietuviškai, kiek plačiau palietė lietuviškos dainos reikšmę, perduodamas Ministerio B. K. Balučio Šventės proga geriausius sveikinimus tiek susirinkusiems į šį minėjimą, tiek visiems lietuviams, apgailestaudamas, kad dėl svei katos Lietuvos Pasiuntinybės Ministeris Londone, B.K. Balutis, vis dar negalįs asmeniškai šito padaryti.

Pirmąją koncerto dalį išpildė Šv. Cecilijos Skotijos lietuvių mišrus choras, vadovaujamas ir diriguojamas A. Varnaitytės-Mullen, antrąją dalį solistas B. Povilavičius ir Londono Vyrų Choras, vadovaujamas ir diriguojamas V. Mamaičio, gi trečiąją vėl Skotijos lietuvių mišrusis choras.

Jau pirmoje koncerto dalyje Šv. Cecilijos choras ir mažai ar ir visiškai nenusimanantį apie šios srities meną, nustebina ir sužavi tiek repertuaro apimtimi, tobula technika, tiek įdomiu interpretavimu. Iš karto pajunti, kad visa tai pasiekta nepaprastai kruopščiu darbu, didele dainos meile ir dirigentės neabejotinais sugebėjimais ir talentu valdyti chorą ir iš kiekvieno choristo išgauti tiek, kiek iš tikrųjų jis begali. Dar gražiau ir dar meniškiau Šv. Cecilijos choras pasirodo koncerto pabaigoje su seniai girdėtomis dainomis, arba ir visai negirdėtomis. Antroje dalyje dar daugiau pabrėžiama, kas galima pasiekti ryžtingu ir geros valios darbu tiek visų choristų, juo labiau choro vadovės A. Varnaitytės. Puiki, nauja interpretacija „Vėjužėlio“, prasminga žodžiais, gražaus skambėjimo daina — „Mes grįšime ten“, ką jau bekalbėti apie graudųjį „Karvelėlį“, išspaudusį ne vienam jautresniam klausytojui ašarėlę, kurios, dievaž, tikriausiai niekas prieš tai nėra girdėjęs taip meniškai atlikto, kaip tai atliko Šv. Cecilijos choras, choras, kurio daininkai daugumoje yra TREČIOS KARTOS LIETUVIAI, SKOTIJOJE GIMĘ IR AUGĘ. (Bet apie juos kitą savaitę).

Vienintelis šiame krašte belikęs lietuvis solistas B. Povilavičius seniai buvo bepasirodęs Londono lietuviams. Ne tik jo pasiilgimas, bet ir neabejotina šioje srityje padartya pažanga, klausytojų buvo palydėta gausiais plojimais. Gal geriausiai jį apibudins tūlos klausytojos sakinys, nugirstas koncerto metu:

— Kai jis (B. Povilavičius), koncertuoja, aš jaučiuosi taip drąsi, kad galiu žiūrėti į sceną...

P. V. Mamaičio vedamas ir diriguojamas Londono Lietuvių Vyrų choras, užpildęs su solistu B. Povilavičium antrąją koncerto dalį, sudainavo šešias dainas. Girdėjusiems šio choro pasirodymą prieš tris mėnesius, tenka pastebėti, kad ir čia daroma pažanga, nors, kalbant apie šį chorą, didžiumos klausytojų buvo tokia bendra nuomonė:

— Jei Londono vyrų choras tiek padirbėtų, kiek Skotijos choristai, tai...

Gal ir to „jei“ netektų sakyti, prisiminus, kad šis vyrų choras dar nėra atšventęs savo darbo nė vienerių metų sukakties. Džiugu, kad nors vieną Londone turime chorą. Kitaip, kurgi mums reiktų dėti akis, prieš tuos Skotijos trečiosios kartos lietuvius, kuriems koncertui pasibaigus, klausytojai sukėlė ovacijas, o jų dirigentei A. Varnaitytei-Mullen, skautų pora įteikė glėbį gėlių. Gėlių puokštėmis atsidėkota solistui Povilavičiui ir Londono Vyrų choro dirigentui V. Mamaičiui.

Įspūdingą Rugsėjo 8-sios minėjimą, virtusį Londone dainos šventė, reikia priskirti prie geriausiai nusisekusių minėjimų Suprantama, kad programa būtų žymiai įvairesnė ir ypač svetimųjų tautų atstovams įdomesnė, jei mes, londoniečiai lietuviai, turėtume bent vieną „gyvą“ šokėjų grupę. Deja, mes juk nesame trečios kartos išeiviai... Kur mums besvajoti apie tokius sambūrius...

Šv. Cecilijos choro dalyviai viešėjo Lietuvių Namuose iki šeštadienio vėlaus vakaro. Juos globojo ir vaišino Namų administracija. Tą pačią naktį jie išvyko į Lietuvių Sodybą, po 17 valandų kelionės iki Londono ir koncerto jiems buvo parūpinta rami nakvynė. Sodyboje jie viešėjo iki sekmadienio popiečio. Bet apie tai jau kitą savaitę.

V. Pabališkis

DBLS Northamptono Skyriaus Pirmininką, buvusį Corby skyriaus vargo mokyklos mokytoją

p. L. ŠVALKŲ

ir

p-lę B.R. BARTKUTĘ,

lietuviškos šeimos židinį sukūrusius, nuoširdžiai sveikina ir saulėto gyvenimo linki

DBLS Corby Sk. V-ba ir Nariai

Londonas. St. Paul's katedros kanauninkas Lewis Collinsas viename pamoksle kritikavo Canterbury arkivyskupą Dr. Geoffrey Fisherį už išsireiškimą, kad Dievo meilei visi žmonės esą lygūs, tačiau ne visi esą lygūs Jo akivaizdoje. Collinso manymu, tai prieštaraują Evangelijai ir silpniną tikinčiųjų pasitikėjimą anglikonų bažnyčia.

PLUNKSNAGRAUŽIO
UŽRAŠAI

Vieną kartą metuose skotai užplūsta Londoną. Tai kažkoks tradicinis antplūdis, nuo kurio mirga šio milžino miesto gatvės. Panašų „antplūdį" pergyveno ir lietuviškoji Londono kolonija, kai pereitą savaitgalį atvyko šv. Cecilijos choras iš Skotijos, pakviestas koncertuoti Rugsėjo 8-tosios proga ir taip pat aplankyti Lietuvių Sodybą ir pakartotinai pasirodyti su lietuviška daina. Anuomet, kai šv. Cecilijos choras viešėjo Manchesteryje, girdėjau, kad net iš tolimiausių apylinkių viengungiai vyrai vyko į tą miestą, su viltimis už megsti glaudesnius ryšius su atvykusiomis choristėmis. Girdėjau, kad anuomet ten kai kam ir pavyko. Šitai turėdamas galvoje, progai pasitaikius, užkalbinau vieną cecilietę, paklausdamas, kokios ji yra nuomonės apie londoniečius vyrus — viengungius, su žvakutėmis ieškančius kandidačių į lietuviškuosius židinius.

— Šaltesni ir už skotus? — buvo atsakyta. Ir, kai norėjau plačiau išsiaiškinti, ji, toji užklaustoji, atsakė:

— Jūsų vyrai arba labai nedrąsūs, arba jiems pirmoje eilėje rūpi atstovėti eilutėje prie baro, bet tik jau ne mes, vienišos kampuose paliktos...

— Ir nebuvo išimčių?...

— Tos išimtys pasirodė tik tada, kai jau turėjome iš Londono išvykti į Sodybą, kai buvo paimta „ant drąsos", — nusiskundė cecilietė.

„Nedrąsiųjų" vyrų sąskaiton neigiamą sakinį įrašė ir dar viena jauna viešnė, atostogavusi ilgesnį laiką Anglijoje. Grįžusi Europon, ji šitaip atsiliepė apie mus, viengungius, savo neseniai parašytame laiškelyje: „Jūs visi, matyt, suanglėjote" — bijote moterų. Blaivūs būdami jūs lošiate kortomis, šlampinėjote iš kampo į kampą, niūrūs ir nekalbūs. Net ir Londone būdama jokio kito pasiūlymo nesu sulaukusi, išskyrus vieno — nueiti į kiną. Neatsirado nė vieno, kuris būtų pasisiūlęs drauge aplankyti žinomas, pasaulyje garsias meno galerijas, muziejus, pilis ir kitų tiek daug vertų pamatyti vietovių, neišskiriant ir teatrų. Kultūringiausias pakvietimas — į prirūkytą, karštą vasaros vakarą kiną"....

Kaip matome, vyručiai, moterų akyse mūsų markė nėra jau taip labai augštame lygyje. Gal tai ir bus viena didžiųjų priežasčių, kad sunku rasti židiniams kandidačių...

Gal todėl reikia rausti, kai lietuvis, sukūręs židinį, atsiveda savo sukurtos šeimos draugę į lietuviškus parengimus, kuriuose ji taip užsilaiko, jog reikia stiprios valios susivaldyti nuo prašymo — palikti salę. Toks pavyzdėlis buvo Lietuvių Sodybos salėje koncerto metu. Viena augšto ūgio porelė, stovėdama prie salės durų, nuolat balsiai kvatojosi ir nepaisė piktų klausytojų žvilgsnių jų pusėn: porelė jautėsė lyg namuose — ji Hamburgo turguje, jis — Slabados...

Kartais, kai nugirstu, ar užtinku kur nors spaudoje žinias apie mano profesiją, suprantama, kad jos įstringa atmintyje. Štai neseniai skaičiau apie Glasgovo parkus. Pasirodo, kad ten ne taip, kaip Anglijoje, — ten negali mindžioti parkuose žolę kiek tik patinka. Skotijoje parkuose galima užtikti šitokį įspėjimą: „Už žolės mindžiojimą — 3 penai!"

Tikras amerikietis ir tikras laikraštininkas, pamatęs šitokį įspėjimą, kreipėsi į mano profesijos bendradarbį, klausdamas:

— Kodėl tokios menkos baudos už žolės mindžiojimą?

Lapų šlavėjas atsakė:

— Pereitais metais buvome užrašę, kad už žolės mindžiojimą pabauda — 1 šilingas, bet nė vienas skotas per visą vasarą nenuklydo nuo tako, todėl šiais metais miesto valdyba sumažino kainas...

Matyti suaugusį vyrą — lietuvį verkiant, beklausant lietuviškos plokštelės muzikos, nėra jau taip įprastas ir kasdieninis dalykas. O verkė jis todėl, kad, jo paties prisipažinimu, aštuoneris metus ne girdėjęs lietuviško žodžio, nors gyvenąs ne jokioje Abisinijoje, ar Ugnies Žemėje, bet Anglijoje, keliasdešimt mylių nuo Londono. Jis pasipasakojo, kad, norėdamas geriau išmokti anglų kalbą, nutarė atsiskirti nuo lietuvių. Dabar, sako, jam sunku lietuviškai kalbėti, tačiau lietuviškos plokštelės paveiktas, nutarė niekad daugiau gyvenime tokių „bandymų" nebedaryti ir t besiskirti nei nuo lietuvių, nei nuo lietuviško spausdinto žodžio. Praktikoje šis lietuvis savo nusistatymą jau įgyvendino. At seit, vienu lietuviu turime šiame krašte daugiau. Kiek jų turėtume, jei ir kiti pasektų to lietuvio pavyzdžiu ir, pasiklausę lietuviškos dainos, sugrįžtų kraujo balso šaukiami...

Australijoje išeinanti „Mūsų Pastogė" įsivedė savo skaitytojams skiltelę „KIEK AŠ ŽINAU APIE SAVO TĖVYNĘ?" Skiltelėje yra dešimts „painių" klausimų, į kuriuos ne tik Australijoje gyveną lietuviai, bet ir Europoje pasilikusieji ne kiekvienas atsakysime. Pvz., dešimtas klausimas yra toks: VILNIAUS MIESTAS STOVI ANT? — Neries, Nevėžio, Nemuno? arba — „Didžiausias Lietuvos miestas? — Klaipėda, Vilnius, Kaunas? — arba — LIETUVOS DIDŽIAUSIA UPĖ? — Neris, Šešupė ar Nemunas? Po dešimties tremties metų į šitokius klausimus jei ir galės kas atsakyti, tai gal tik tarptautinio geografų suvažiavimo nariai, arba Amerikoje ruošiami parašiutininkai-slapukai. Mūsų vargo mokyklų mokiniams, turint tiek daug puikių vadovėlių apie Lietuvą, vargu ar bus įkandami šitokie galvosūkiai, nors už juos ir būtų paskirtos viliojančios premijos...

Londono lenkų dienraštis „Dziennik Polski" nepatenkintas, kad Vilniuje išeinantis komunistų laikraštis lenkų kalba, nebevadina to miesto „Wilno", bet **Vilnius**, tačiau neteko niekur pastebėti Londono lenkų emigrantų spaudoje nepasitenkinimo, kad Lenkijos komunistai buvusią Schneidemuhllę — vadina PILA, Swinnemuendę — Swinoujscie, Sttetiną — Szcecin. Būtų pats metas, kad ir „Dziennik Polski" redatkoriai, atlenkinę prieš šimtmeičus suvokietintų miestų vardus, susigyventų ir su Vilniaus vardu, koks jis ir buvo per amžius. Laikas būtų, Panowie Bracia, tai padaryti, jei iš tikrųjų norima broliais vadintis, juo labiau dabar, kai abi tautas pjauna tas pats raudonas pjautuvs.

SENIAUSIAS MIESTAS

Biblioje minimas Jeriko (Jericho) miestas, kurio sienos sugriuvo, Jošujai sutrimitavus ir jo žmonėms sušukus, dabar manoma esąs seniausias pasaulio miestas kurio istorija be pertraukos tęsiasi mažiausia 6000 metų.

Tai iškelia aikštėn Britų Archeologijos Mokyklos, Jeruzalėje (vadovaujant Dr. K. M. Kenyon) ir Amerikos Oriento Tyrinėjimo Mokyklos.

Sieną, kurią Jo'uja taip dramatiškai sugriovė, buvo tiktai viena iš miesto sienų, pastatytų viena ant kitos. Giliausios sienos amžius siekia mažiausiai 600 metų ir ji buvo pastatyta iš milžiniškų neaptašytų akmenų.

Ši siena supo tvirtus pastatus, pastatytus iš tinkuotų molio plytų, o grindys buvo sutvirtintos kalkių ir cemento skiediniu.

Plytų daugumą sudarė paprasti, netaisyklingo dydžio gabalai, bet kai kuriose sienose buvo naudojama cigaro formos plytos. Šių plytų dugnas ir viršus buvo nulygintas ir papuoštas ašakos ornamentais, plytininkui įspaudus du nykščius į plytą.

Dr. Kenyon pranešdamas apie šiuos atradimus britų žurnale Antiquity rašo, kad tai esanti revoliucinė idėja mūsų žinojime apie sodybų išsivystymą, jog bendruomeninė organizacija statė miestą prieš puodininkystės atradimą.

PRIEŠ PJAUNANT NURAMINTI NERVUS

Anglas veterinarijos gydytojas surado paslaptį, kad kiekvieno gyvulio mėsa būtų minkšta. Tam tikslui, prie skerdžiant gyvulį, reikią jo nesuerzinti arba vaistais nuraminti sukilusius nervus.

BRADFORDAS

Rankų darbo eilutės ir paltai, siuvami iš geriausios rūšies medžiagų, pagal kiekvieno individualų stilių, prieinamomis kainomis. Artėjančiam sezonui gauta žinomos CROMBIE medžiagos vyriškiems ir moteriškiems švarkams.

Kontinento ir anglų stilių specialistai.

JOHN GAY,

25, Manchester Rd. Bradford. Prie Odeono kino.

Priimami užsakymai ir iš atneštos medžiagos.

REIKALINGI DARBININKAI

Inžinerijos fabrikui reikalingi darbininkai. Viengungiams galima apsigyventi hostelyje, **vedusieji vyrai gali pirkti naujus namus.** Geras atlyginimas. Sveika krašto vietovė. Ten pat yra vieta darbininkui fabriko hostelyje.

Rašyti: Employment Office,
R.A.Lister & Co. Ltd.,
Dursley, Glos.

ŠVIETIMO REIKALAI LIETUVOJE

Rugsėjo 1 d. prasidėjo nauji mokslo metai Lietuvos mokyklose. Ta proga komunistinė **Tiesa** neiškentė nepasigyrusi, girdi, „tarybų valdžios metais į neregėtas augštumas pakilo liadies švietimas". Kiekvienais metais esą didinami biudžetiniai asignavimai, mokyklų tinklas jau pilnai patenkinąs (!) darbo žmonių poreikius ir vis toliau plečiamas...

SOVIETINIAI SKAIČIAI IR TIKROVĖ

Ružavomis spalvomis piešiamą vaizdą komunistinė spauda stengiasi paremti įspūdingais skaičiais. Dabar kasmet pradinėse, septynmetėse ir vidurinėse mokyklose mokosi daugiau kaip 400.000 žmonių. Šiemet 36 septynmetės mokyklos paverstos vidurinėmis, 49 prad. m-los septynmetėmis ir 63 prad. m-lų komplektai — savarankiškomis prad. m-lomis. Iš viso šiemet turi veikti 2.415 pradinių, 970 septynmečių ir 360 vidurinių mokyklų. Įvestas Sov. S-gos pavyzdžiu privalomas septynmetis mokslas ir ruošiamasi pereiti į privalomą vidurinį mokslą.

Prileiskim, jog šitie skaičiai yra teisingi, nors niekas to negali užtikrinti. Antai, kaip iš tos pačios komunistinės spaudos paaiški, „dėl Mažeikių ir Tauragės vykdomųjų rajonų kaltės" praėjusiais mokslo metais nebuvo atidarytos 3 prad. mokyklos, nežiūrint kad jos figuravo 1954 m. liaudies ūkio plane... Tačiau ir patiektieji oficialūs skaičiai gali apgauti tik nežinančius, kuriems sudaromas įspūdis, tarsi visą švietimo tinklą Lietuvoj būtų sukūrę valdžion atėję komunistai.

Pakanka prisiminti, jog 1939-40 mokslo metais Lietuvoje prad. m-lų buvo 2.743 (vadinasi, žymiai daugiau, negu dabar), gi iš viso pradinėse ir vidurinėse m-lose mokėsi apie 380.000 mokinių. Ypač pastebiniaisiais nepriklausomojo gyvenimo metais buvo pastebimas staigus mokinių skaičiaus augimas, kuris nė kiek nesumažėjo per visą vokietmetį, nežiūrint hitlerininkų pasikėsinimo trukdyti Lietuvos švietimo darbą. Labai atsargiai apskaičiuojant, kiekvienais metais mokinių skaičius vidutiniškai priaugdavo apie 13.000. Todėl tiesiog stebėtis tenka, jog nežiūrint viduri nių mokyklų skaičiaus padidėjimo, **šiandien bendras mokinių skaičius Lietuvoje beveik toks pats kaip prieš 15 metu.** Be to, komunistai nenurodo, kokį nuošimtį šiandien sudaro atėjūnai — rusai, o jis tikrai didelis.

Štai kodėl su didele pompa patiekiami sovietiniai skaičiai mūsų nedžiugina. Jie patys vieni iškalbingai byloja, kaip paver gėjai sužlugdė gražiai klestėjusį Lietuvos švietimo darbą.

KODĖL DAUG VAIKŲ NELANKO MOKYKLŲ

Giriamasi, jog įgyvendintas privalomas septynmetis mokymas. Tačiau iš tikrųjų **daug mokyklinio amžiaus vaikų mokyklos nelanko.** Pavyzdžiui, vien tik **Obelių** rajone pernai buvo tokių 107. Kokios to priežastys? Pagal komunistinę spaudą, svarbiausia priežastis ta, kad vaikai „buvo neteisingai įtraukti į sąrašus". Be abejo, prie bolševikinės administracinės netvarkos ir taip atsitinka. Tačiau valdžios pareigūnų apsileidimas neatbaido siekti mokslo. Antai, pernai rugsėjo 1 d. į Kėdainių viduri nę mokyklą atvyko 121 mokinys, neįtrauktas į registracijos sąrašus. Šiemet rugpjūčio mėn. buvo pravesta antroji mokyk i nio amžiaus vaikų registracija.

Tikrosios nelankymo priežastys glūdi vis dėlto kur kitur. Juk dalis moksleivių nustoja lankyti mokyklą, nepasibaigus mokslo metams. Neretai tai įvyksta „dėl kolūkių valdybų kaltės". Tokių atvejų žinoma **Plungės** rajono Kuilų ir Alksnėnų apylinkėse, kur dėl tos priežasties nelankė 20 mokinių. **Kupiškio** rajone, kur taip pat nemažai nelankančių, — 37 nelankė mokyklos „be rimtų priežasčių".

Atrodo, jog rimčiausia priežastis — me džiaginis nepajėgumas, sunkumai. Nors komunistai ir giriasi, jog dabar savo vaikus gali leisti mokytis kiekvienas darbininkas ir kolūkietis, tačiau tikrovėje **nevisi tėvai įstengia.** Netiesioginiai šitą liūdną faktą pripažįsta pati komunistų spauda, kuri iškėlė reikalą „sudaryti visuotinio mokymo materialinius fondus, iš kurių būtų galima suteikti paramos laikinai į sunkią materialinę padėtį patekusių tėvų vaikams".

LIETUVOS MOKYKLŲ VARGAI

Lėšų atžvilgiu mokyklos visiškai priklauso nuo vykdomųjų komitetų ir vad. liaudies švietimo skyrių malonės. **Ukmergės ir Trakų rajonuose** vykd. komitetai laiku neišduoda mokykloms skirtų lėšų. **Obelių** rajone iš inventoriaus įsigijimui skirtų lėšų tepanaudota tik 1/6. Visiškai nepanaudojo **Samanių, Buniuškių, Kriaunų** ir eilė kitų apylinkių tarybų. **Skaudvilės** rajono vykdomieji komitetai jau kelinti metai nesirūpina mokyklų parengimo darbais. Pati **Tiesa** pripažino, jog daugkur „susidarė nerimą kelianti padėtis remontuojant mokyklas bei atliekant kitus jų parengimo darbus". **Pandėlio** rajone mokyklų remonto „problema neišsprendžiama". **Radviliškio** rajono Miežaičių pr. m-loj lyjant pro stogą sunkiasi vanduo, neįmanoma dirbti. **Kavarsko** rajone ir šiemet užvilkintas remontas.

Labai opus iš viso mokyklų patalpų klausimas. **Kupiškio** V Rekačiaus vardo vidur. m-loje mokosi daugiau, negu 1000 mokinių. Mokyklos patalpos nepritaikytos, dirbama išsidėsčius septyniose vietose. Nors ministerija jau seniai žada, bet naujos mokyklos statyba dar ir šiemet nepradėta. **Obelių** rajono Kriaunų vidur. mokykla pereitais mokslo metais dirbo nenormaliomis sąlygomis: dviem pamainom trejose išmėtytose patalpose. Iki šiol dar nebaigti įrengimo darbai naujai statomam name. taip pat ir **Vyžiečių** septynmetė mokykla šiemet turės dirbti trejose patalpose. Obelių raj. vykd. k-to pirm. tulas Moseiko visiškai nesirūpina mokyklomis.

Pagal komunistinės spaudos pranešimus geriausia mokyklų padėtis yra **Kupiškio** rajone, kur šiemet suremontuotos visos mokyklos, aprūpintos vaizdinėmis priemonėmis sparčiai ruošiamasi kurui. Lėčiau buvo vykdomi remonto darbai Šakiuose, Raseiniuose, Panevėžyje ir Eisiškėse. Šiauliuose „Elnio" odos avalinės kombinato darbininkai atremontavo II-ją vidur. m-lą. Alebasto fabriko ir sviesto-sūrių bazės darbininkai pasirūpino V-sios pr. m-los ir I-sios septynmetės m-los patalpomis. Šiais metais Šiauliuose pradėta statyti nauja vidurinė mokykla, kurioj galės mokytis 960 mokinių. Vievio rajono Pastrėvio apyl. septynmetės m-los statyba turėjo būti užbaigta iki naujų mokslo metų pradžios. Tačiau darbai lėtai vyksta, ypač blogai ruošta mokslo metams. Iš 3 rajone esančių vidur. mokyklų neparuošta nė viena; iš 14 septynmečių — vos trys, o iš 33 pradinių m-lų tik 4. **Dukšto** rajone patenkinamai laikosi mokyklos Gubavos apylinkėje. Šiemet čia buvo atremontuotos Gubavos, Bajorų ir Lygumų m-los bei Tetervinių vidur. m-la. **Alytaus** rajone atremontuotos tik Alytaus, Kurnėnų ir Nemunaičių septynmetės, o taip pat Alytaus I-oji ir II-oji vidur. mokyklos. **Mažeikių** rajone šiemet atidarytos 2 naujos septynmetės ir 1 vid. m-la. Veikia 7 mokinių bendrabučiai. Pačių kolūkiečių pastangomis užbaigtas remontas Buknaičių, Kentaučių, Leckavos, Ruzgų ir Krakų septynmetės m-lose. **Kelmės** rajone naujai atidarytos 2 septynmetės m-los. Iš viso šiemet veikia 3 vidur., 14 septynmečių ir 13 pradinių mokyklų. Jose mokosi apie 4000 mokinių. Atremontuotos Šaltinių, Elviravo, Paprudžių, Saudininkų, Graužikų ir Garnipavos m-los. Obelių rajone veikia 35 m-los. Naujai atidaryta septynmetė m-la Kreščionyse ir prad. mokyklos Tumasonyse, Meldučiuose bei Aunonyse. Atremontuotos Bagdoniškio septynmetė, ir Veduviškio, Lukštų ir Lašų pr. m-los. Kitose mokyklose buvo reikalingas kapitalinis remontas, bet pasitenkinta tik sienų išdažymu. Visiškai neparuoštos Butkūnų, Kraštų, Miegonių, Piepalių ir eilė kitų pr. mokyklų. **Kupiškio** rajone veikia 3 bendro mokymo vidur. m-los 1 darbininkų jaunimo ir 1 kaimo jaunimo vidur. m-los, 12 septynmečių ir 30 prad. mokyklų. Viso mokosi apie 4000 mokinių. Naujai atidaryta septynmetė m-la Čivonyse. Atremontuotos Skrodinių, Maskvyčių, Virbališkių ir Gaigalių septynmetės bei Čivonių prad. mokyklos. Bloga padėtis Puožo ir Vėželių apylinkių mokyklose.

Šiuo metu veikia 186 internatai, kuriuose pernai gyveno 5000 mokinių. Jų aiškiai permažai. Nors jau kelinti metai kai kalbama apie naujų internatų įrengimo reikalą, nepajudėta iš vietos. Pačios komunistinės spaudos nusiskundžiama, jog tam skirtos lėšos nepanaudojamos, užplanuotų statybų užduotys nevykdomos. Prie **Kavarsko** vidur. m-los jau pernai turėjo būti įrengtas internatas, tačiau ir šiemet nematyti darbų pabaigos. Ignalino, Kavarsko, Kapsuko, Kelmės, Molėtų rajonuose praėjusiais metais neatidarytas nė vienas internatas, nors daug vaikų mokyklos nelankė. **Eisiškių** rajono Valkininkų vidur. mokyklos internatas vis dar stovi be stogo, nors Trakų pramonės kombinatas jau balandžio mėn. buvo smarkiai kritikuotas už „neleistinai delsiamą gontų paruošimą". Švie. ministerijos kapitalinės statybos skyrius reikalingiems rajonams labai pavėluotai išskiria statybines medžiagas.

Skandalingoje padėtyje yra mokytojų butų įrengimo ir kuru aprūpinimo klausimas. Vietiniai komunistinės valdžios organai visiškai tuo nesirūpina. Nenuostabu, jog trūksta mokytojų. **Eilėje mokyklų vis dar nėra labai svarbių dalykų dėstytojų.** Kaip ir viešai pripažino švie. min. pavad. Kavaliauskas, stinga net kvalifikuotų fizinės kultūros dėstytojų. Šiuo metu tik 40 proc.visų kūno kultūros dėstytojų yra baigę augštąjį mokslą. Kiti yra baigę tik kursus.

KARIUOMENĖS STREIKAS

Iki šiol neteko girdėti, kad kariuomenė sustreikuotų. Paprastai, ji dalyvauja sukilime, prisideda prie vienos vyriausybės nuvertimo ir paremia durtuvais kitą, bet streikavimas jai nėra būdingas. O visdėlto šiomis dienomis tai atsitiko Prancūzijoje, Gare de Lyon vietovėje. Septyni šimtai aviacijos atsarginių, paskirtų vykti į Šiaurės Afriką, išmetė iš traukinio savo aprangą, o paskui ir patys iššoko. Susibūrę jie paleido tokius šūkius: „Mes nenorime vykti į Moroko", „Moroko morokiečiams ir panasius. Atvyko 500 policininkų. Jie atskyrė minią, o karius privertė sėst į traukinį, bet iš to nieko neišėjo — traukinys buvo stabdomas, o iš traukinio buvo šaukiama: „Siųskite policiją į Moroko". Po dvi valandas trukusio streiko — nedrausmingų šūkavimų ir traukinio stabdžių piktnaudojimo, visas karių transportas buvo susodintas į policijos automobilius ir nugabentas į kariuomenės barakus prie Paryžiaus. Ten buvo atliktas skubus tardymas — streiko vadai ir neištikimieji atskirti ir suimti. Likusieji 500 buvo susodinti į lėktuvus ir nuskraidinti į paskyrimo vietą. Tokiu būdu jie atsidūrė ten greičiau nei tikėjosi.

Prieš trejetą savaičių, ryšium su neramumais Š. Afrikoje, iš viso buvo pašaukta 60.000 atsarginių. Negalima būtų pasakyti, kad visa ta masė yra nusiteikusi prieš savo vyriausybės politiką, tačiau dalies pademonstruotas nepaklusnumas nėra malonus ženklas nei patiems prancūzams, nei iš viso Vakarams. Vadinkime tai kaip patinka — incidentu, nervingumu, karčiu pokštu ar kaip kitaip — vienok pats nedrausmingumo faktas yra pavojingas. Jis verčia susimąstyti. Prancūzijos karinį vaidmenį konflikto atveju ir be to įvykio jau buvo žiūrima abejingai. Dabar gi tą abejingumą žymiai padidina nelemtas įvykis.

POEZIJA NE VIETOJ

Peronui įvedus Argentinoj skirybas, jauna poetė nemokėjo poetiškai sutvarkyti šeimyninių reikalų su savo vyru. Ji nutarė skirtis ir savo prašymą, rašytą eilėmis, įteikė vietos teisėjui. Teisėjas, matyt, nebuvo didelis poezijos mėgėjas. Jis bylą atmetė sakydamas: „Šitokiam prozaikiškam reikale poezija netinka. Bėk namo ir susitaikyk su vyru! Tada tik galėsi man atnešti savo kūrybos pasiskaityti."

Lietuvių

KLUBAS

1, LADBROKE GARDENS,
LONDON, W.11

Š.m. rugsėjo mėn. 17 d. 7.30 val.
rengiami

ŠOKIAI

Klubo narius ir jų svečius maloniai kviečiame atsilankyti.

Pradžia 7.30

Jau atidarytas ir klube veikia jaukus „RAGO" baras. Klubo narius kviečiame atsilankyti.

IMIGRACIJA Į KANADĄ IR AMERIKĄ

Visus reikalingus oficialius dokumentus (vizas, afidavitus, darbo-buto garantijas, etc.) parūpina Pasaulio Liet. Bendruomenės Britų Kolumbijos Apylinkės Valdybos pirmininkas, advokatas ir notaras

JONAS J. JUŠKAITIS, LL. B.

Įstaigos adresas:

SUITE 14, TUNSTALL BUILDING

709 DUNSMUIR STREET, VANCOUVER 1, B. C., CANADA

(Apmokėjusiems visas susirašinėjimo išlaidas, prisiunčiamos smulkesnės informacijos).

EUROPOS LIETUVIS — THE LITHUANIAN WEEKLY. Redaguoja Br. Daunoras. Redakcijos ir Administracijos adresas: 1/2, Ladbroke Gardens, London, W.11. Tel. PAR 2470. Redakcija rankraščius taiso ir trumpina savo nuožiūra. Prenumeratos kaina: metams — 35 šil., 6 mėn. — 20 šil. Dolerio kraštuose — 6 dol. metams. Skelbimai — spaudos eilutė arba jos vieta 1 šil. Atskiras numeris 1 šil. Leidžia — Lietuvių Namų Akc. Bendrovė. Leidimo Tarybą sudaro — DBLS-gos Centro Valdyba ir Europos Lietuvių Bendruomenių Pirmininkai: Vokietijoje — Pr. Zundė, Prancūzijoje — E. Turauskas, Belgijoje — P Šekmokas, Šveicarijoje — A. Paulaitis, Švedijoje — J. Pajaujis, Italijoje — kun. V. Balčiūnas, Danijoje — A. Bričkus, Austrijoje — Msgr. K. Razminas, D. Britanijoje — M. Bajorinas.
Printed and Published in Gt. Britain by the Lithuanian House Ltd., 1/2 Ladbroke Gardens, London, W. 11. Telephone: LADbroke 1186